

Univerzita Hradec Králové

Přírodovědecká fakulta

Katedra slavistiky

**Všestranné porovnání výuky ruské filologie na
Univerzitě Hradec Králové a University of Szeged**

bakalářská práce

Autor: Markéta Obrovská
Studijní program: B1501 - Biologie
ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor: biologie se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce: PhDr. Jindřich Kesner, CSc.

Univerzita Hradec Králové
Přírodovědecká fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Markéta Obrovská

Studijní program: B1501 Biologie

Studijní obor: ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
biologie se zaměřením na vzdělávání

Název závěrečné práce: **Všestranné porovnání výuky ruské filologie na Univerzitě Hradec Králové a University of Szeged.**

Název závěrečné práce AJ: General Comparison of the Education of Russian Philology at the Hradec Králové University and the Szeged University.

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude zabývat obecným porovnáním výuky ruské filologie na Univerzitě Hradec Králové a University of Szeged. Bude popisovat učební plány, podmínky pro studium, systém hodnocení, metody výuky na univerzitách a další rozdíly. V práci bude použit kvalitativní výzkum s prvky výzkumu kvantitativního.

Garantující pracoviště: katedra slavistiky Pedagogické fakulty UHK

Vedoucí práce: PhDr. Jindřich Kesner, CSc.

Konzultant:

Oponent: Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce:

Datum odevzdání závěrečné práce:

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat PhDr. Jindřichu Kesnerovi, CSc., za spolupráci a cenné rady při psaní této bakalářské práce. Ráda bych také poděkovala všem respondentům, kteří byli ochotní se podílet na výzkumu.

Anotace

OBROVSKÁ, Markéta. *Všestranné porovnání výuky ruské filologie na Univerzitě Hradec Králové a University of Szeged*. Hradec Králové: Přírodovědecká fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015. 46 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá obecným porovnáním výuky ruské filologie na Univerzitě Hradec Králové a na University of Szeged, dále také srovnává podmínky ke studiu, učební plány a také čtenáři poskytuje základní informace o vzdělávacím systému v Maďarsku. Hlavním cílem je zjistit odlišnosti a shody spojené s výukou ruské filologie. Teoretická část pojednává o základních pojmech týkajících se výuky a ruského jazyka obecně. V metodické části bakalářské práce je použita kvalitativní výzkumná strategie pomocí metody interview a pozorování. Dále také kvantitativní výzkumná strategie pomocí dotazníkového šetření.

Klíčová slova: výuka ruského jazyka, ruský jazyk, filologie ruského jazyka

Annotation

OBROVSKÁ, Markéta. *General Comparison of the Education of Russian Philology at the Hradec Králové University and the Szeged University*. Hradec Králové: Faculty of Science, University of Hradec Králové, 2015. 46 pp. Bachelor Degree Thesis.

This bachelor work deals with general comparison of the education of Russian philology at the Hradec Králové University and the Szeged University and also compares the conditions for studying, plans for studying and provides the basic information to readers about the education system of Hungary. The main aim is to find out the differences and concords connected with the teaching of Russian philology. The theoretical part is about the basic concepts of teaching and the Russian language in general. In the methodological part qualitative research strategy is used with the method of interview and observing. As well as quantitative research strategy used with the method of questionnaires.

Keywords: teaching of the Russian language, Russian language, Russian philology

Obsah:

Úvod	9
1 Ruský jazyk	10
1.1 Postavení ruštiny jako cizího jazyka v Československu a v ČR.....	10
1.2 Ruština jako další cizí jazyk a její problematika příbuznosti s češtinou.....	11
1.3 Klasifikace jazyků	12
1.4 Maďarština ve srovnání s češtinou a ruštinou.....	13
2 Výuka	14
2.1 Vyučování a učení.....	14
2.2 Učitel a jeho kompetence	14
2.3 Metody výuky	15
2.4 Hodnocení	16
2.5 Vzdělávací systém Maďarska	17
3 Materiál a metodika.....	19
4 Výsledky získané pozorováním, rozhovorem a rozбором pedagogických dokumentů	20
4.1 Informace o Univerzitě Hradec Králové	20
4.1.1 Studijní obory na UHK spojené s RJ	20
4.1.2 Učební plány	20
4.1.3 Srovnání pracovišť	21
4.2 Informace o University of Szeged.....	21
4.2.1 Studijní obory na univerzitě spojené s RJ.....	22
4.2.2 Učební plány	22
4.2.3 Srovnání pracovišť	23
4.3 Podmínky pro studium	23
4.4 Zadávání BP a DP, školní rok a hodnocení.....	24
4.5 Porovnání univerzit	24
5 Výsledky získané dotazníkovým šetřením	27
5.1 Charakteristika výzkumného vzorku.....	27
5.2 Z jaké SŠ studenti přicházejí studovat obory se zaměřením na ruský jazyk.....	28
5.3 Jazykové znalosti studentů	28
5.4 Délka a důvod studia ruského jazyka studentů univerzit	30
5.5 Spokojenost respondentů se studiem a jejich budoucí uplatnění v oboru... ..	31

5.6	Názory studentů na výuku ruské filologie	33
5.6.1	Hodnocení výuky ruské filologie.....	34
5.6.2	Spokojenost se studovanými předměty.....	35
5.7	Způsob přípravy studentů na absolvování předmětů	36
5.8	Shrnutí dotazníkového šetření.....	37
	Závěr a diskuze	38
	Seznam použité literatury a citačních zdrojů.....	39
	Internetové zdroje.....	40
	Přílohy.....	41

Úvod

V dnešním světě je výuka cizích jazyků, proces vyučování – učení, následné hodnocení velmi důležitou součástí lidského života. Mým životním cílem je stát se učitelkou ruského jazyka a biologie, proto jsem si také vybrala téma bakalářské práce, které je zaměřené na všestranné porovnání výuky ruské filologie na dvou odlišných univerzitách, které se nachází v různých zemích, a to přesně v České republice, kde je Univerzita Hradec Králové a v Maďarsku, kde se nachází University of Szeged. Anglický název pro univerzitu v Szegedu v bakalářské práci používám, poněvadž je to jeden z oficiálních názvů a také by maďarský název mohl být pro čtenáře nesrozumitelný, uvádím jen zde pro představu, jak maďarský název pro univerzitu vypadá: Szegedi Tudományegyetem.

Jelikož výzkumná část bakalářské práce je zaměřená na porovnání výuky ruské filologie, srovnání podmínek ke studiu, komparaci učebních plánů a zpracování názorů studentů na dvou univerzitách, považuji za důležité zařadit do teoretické části pojednání o základních pojmech týkající se výuky ruského jazyka, jeho historického vývoje v Československu a České republice, problematice příbuznosti ruštiny s češtinou. Dále považuji za vhodné popsat stručně klasifikaci jazyků a detailněji popsat maďarštinu, češtinu a ruštinu. Také čtenáři objasním pojmy týkající se výchovně vzdělávacího procesu, do kterého patří učitel, metody výuky, vyučování a učení a na závěr teoretické části nastíním pro představu základní přehled maďarského vzdělávacího systému.

Hlavním cílem práce je zjistit odlišnosti a shody spojené s výukou ruské filologie na Univerzitě Hradec Králové a University of Szeged. K tomuto zjištění použiji kvalitativní výzkumnou strategii pomocí metody interview a pozorování. Dále také využiji kvantitativní výzkumnou strategii pomocí metody dotazníku, která bude nejdůležitější. Podle výsledků z výzkumu posoudím, v jakých oblastech výuky ruské filologie je prostor pro zlepšení nebo naopak v čem naše univerzita vyniká.

1 Ruský jazyk

Výzkumná část bude zaměřena na porovnání výuky ruského jazyka na dvou univerzitách, proto považuji za důležité zařadit do teoretické části kapitoly, ve kterých bude nastíněn historický vývoj výuky cizích jazyků, především ruského, v Československu a České republice. Dále se dostanu k problematice ruštiny jako dalšího cizího jazyka a také k problematice příbuznosti ruštiny s češtinou. V návaznosti na výzkumnou část považuji za vhodné popsat stručně klasifikaci jazyků a detailněji popsat maďarštinu, češtinu a ruštinu.

1.1 Postavení ruštiny jako cizího jazyka v Československu a v ČR

V dobách minulých znalost cizích jazyků patřila ke znakům vzdělanosti. Až do poloviny 20. století měly v českém vzdělávacím systému hlavní postavení řečtina, latina a z živých jazyků němčina. Zákonem z roku 1948 byl zaveden v Československu, za dob komunismu, jednotný vzdělávací systém a ve všech školách se stala ruština povinným cizím jazykem. (PRŮCHA, 1999)

Na přelomu 80. a 90. let byla výuka ruského jazyka odstraněna z povinných vyučovacích osnov a následkem toho z velkého množství škol úplně vymizela. Studenti začali upřednostňovat západní jazyky, a to díky využití jazyků v mezinárodní komunikaci. (KŠANDOVÁ, 2004, [online])

Politika tehdejšího komunistického režimu a povinnost výuky ruštiny vytvořily u lidí předsudky, stereotypy a záporné názory na ruštinu. V současné době se u nás názory na ruštinu začínají postupně měnit, studenti se znovu chtějí učit ruštinu, získávat povědomí o kultuře, literatuře, tradicích a ruském národu. Ruský jazyk se stává rok od roku více a více populárnější a stereotypy postupně mizí. Následkem toho se ruština pomalu dostává mezi jazyky mezinárodní. „*V zemích EU samozřejmě 1. místo zaujímá angličtina, ale znalost pouze tohoto jazyka už je dnes považována za nedostatečnou, a proto si své pozice začínají vydobývat i druhé jazyky, mezi nimi i ruský. Snaha o integraci výuky ruštiny jako cizího jazyka do evropského systému vzdělání napomáhá jeho rozšíření.*“ (KŠANDOVÁ, 2004, [online])

V dnešní době globalizace je znalost minimálně jednoho cizího jazyka téměř samozřejmostí. V českém vzdělávacím systému si nyní žáci sami volí, jaký první cizí jazyk budou studovat, a také si vybírají druhý cizí jazyk z povinně volitelných předmětů, a to vše v průběhu základní školy. Na výběr mají z angličtiny, němčiny, francouzštiny, ruštiny, španělštiny, italštiny a na některých školách mají žáci i mnohem rozmanitější výběr studovaných jazyků.

Preference anglického jazyka jako prvního cizího jazyka na českých základních školách rapidně stoupla. Na druhou stranu výrazně klesá počet žáků učících se němčinu. (Základní školství v ČR – po roce 1996, 2009, [online]) Podle

mého názoru je znalost angličtiny v dnešní době brána pomalu jako samozřejmost a mladá generace upřednostňuje angličtinu z důvodu její medializace; dále je angličtina jazykem počítačů a každý uživatel počítače by měl znát alespoň její základy.

Jako u jazyka anglického, tak i u dalších cizích jazyků, jako je například ruština, došlo k výraznému vývoji během několika let. „*Jazyku ruskému se v prvním analyzovaném roce učilo jen 816 žáků, jejich počet během následujících školních let rychle rostl. Do školního roku 2001/02 se zdvojnásobil a až do školního roku 2007/08 dále strmě vzrůstal. V tomto posledním sledovaném školním roce se na základních školách učilo ruskému jazyku již 9 084 žáků.*” (Základní školství v ČR – po roce 1996, 2009, [online]) Z analýzy vyplývá, že zájem o ruštinu stále stoupá, a troufám si i tvrdit, že počet lidí hovořících rusky se bude zvyšovat.

1.2 Ruština jako další cizí jazyk a její problematika příbuznosti s češtinou

Významnou roli při výběru dalšího cizího jazyka hraje vlastní zájem žáka, úroveň jazyka na škole, celospolečenské postavení a také ekonomické zájmy. Při výuce ruštiny jako dalšího jazyka si žáci přinášejí nejen vědomosti z jazyka mateřského, z cizích jazyků, které se již učí, ale také i obecné a specifické učební dovednosti. Všechny tyto faktory mají vliv na rychlost osvojování dalšího jazyka. (Burešová, 2005)

Bilingvismus je „*schopnost jedince používat při komunikaci dvou různých jazykových systémů, např. češtiny a ruštiny.*” (VESELÝ, 1985, s. 12) Tento jev bilingvismu je v dnešní Evropě běžným. Požadavky na jazykovou vybavenost společnosti stále rostou a také postupně dochází k naplňování koncepce vícejazyčnosti neboli jazykového pluralismu. Koncepce plurilingvismu převyšuje znalost většího počtu cizích jazyků neboli multilingvismu. V koncepci vícejazyčnosti bereme v potaz všechny znalosti a zkušenosti jedince s jazyky, vzájemně se prolínající a doplňující, které budují jeho komunikativní kompetenci. Vícejazyčnou kompetenci můžeme rozvíjet jen tehdy, uznáme-li, že učení se jazyku je celoživotní úkol. (Burešová, 2005)

Poznatky z povinného vyučování ruského jazyka na českých školách prokázaly, že ruština má své výhody a je často brána jako jazyk snadný, a to především na základním až středním stupni výuky, zato na druhé straně je to jazyk obtížný, plný úskalí, což vyplývá z komplikovaných mezijazykových a vnitrojazykových vlivů. Když se bavíme o vnitrojazykových vlivech, tak máme na mysli uvědomělý vliv vědomostí v daném cizím jazyce např. ruském na osvojování toho samého cizího jazyka v jiných jevech. „*Jestliže si žák např. osvojí tvrdé sklonění maskulin typu *завод*, má značně ulehčeno osvojení typu *автомобиль*, zejména jestli uplatníme morfonologický přístup.*” (VESELÝ, 1985,

s. 21) Vnitrojazykové vlivy, a stejně tak i mezijazykové, lze rozdělit na tři typy vlivů, a to na kladný, záporný a nulový. Mezijazykové vlivy jsou takové, které působí při používání z jednoho jazyka na druhý. Nejsilnější je působení mateřského jazyka na osvojování jazyka cizího.

Můžeme tedy obecně říci, že vliv mateřštiny na praktické užívání ruštiny je poměrně velký. U českých žáků převažuje kladné působení mateřštiny v receptivních dovednostech, jako je poslech a čtení, naproti tomu v produktivních dovednostech, jako je písemný nebo ústní projev, je vliv negativní. Dále zkušenosti z praxe potvrzují, že pro českého žáka je v počáteční výuce ruštiny přínosem jeho mateřština a v pozdějším stádiu žákova učení se stává mateřština stále více zpomalujícím faktorem k dokonalému zvládnutí ruštiny. (VESELÝ, 1985)

1.3 Klasifikace jazyků

Genetická neboli genealogická klasifikace jazyků rozděluje jazyky z celého světa do dvaceti skupin, takzvaných rodin, ve kterých jsou příbuzné jazyky. Tato klasifikace jazyků má spoustu nedostatků, protože při hledání prajazyka u některých skupin nebylo použito genetické hledisko, ale jiné a to například geografické. Doposud nejlépe byly prozkoumány indoevropské jazyky, které se vyvinuly ze společného prajazyka indoevropského a dále se dělí do dvanácti podskupin. Proces pomalé a postupné diferenciací stále postupuje jak v podskupinách, tak dále i u jednotlivých jazyků. Jednotlivé jazyky mají různé dialekty, u některých jazyků je diferenciací tak velká, že pro mluvčí jsou dialekty nesrozumitelné, jako je tomu například u čínštiny.

Typologická klasifikace jazyků dělí jazyky jenom podle typů jejich gramatiky. Z tohoto třídění vychází, že jazyky velmi blízce příbuzné a sousední mohou být zařazeny k odlišným typům, a obráceně k danému typu jazyka patří jazyky naprosto prostorově vzdálené a bez žádné příbuznosti. Primární klasifikace třídí jazyky na ty, které používají afixy (těch je naprostá většina) a na ty, u kterých afixy neexistují (například stará čínština). V širším slova smyslu můžeme tvrdit, že většina jazyků používá afixy při tvoření slov nebo vyjadřování gramatických kategorií. Všechny jazyky afixující (s afixy) dále dělíme na aglutinační a flexivní. (ČERNÝ, 2008)

Jazyk aglutinační je „*jazyk vyjadřující gramatické vztahy připojování obvykle jednofunkčních afixů ke slovu či jeho základu; jazyk s charakteristickou a rozšířenou aglutinací, např. maďarština, turečtina aj.*“ (LOTKO, 2003, s. 53)

Naproti tomu jazyk flektivní/flexivní je „*jazyk vyjadřující gramatické vztahy připojování obzvláště polyfunkčních afixů (zvláště koncovek) ke slovu či jeho základu; jazyk s charakteristickou a rozšířenou flexí, jazyk syntetický, např. většina slovanských jazyků.*“ (LOTKO, 2003, s. 53) Dále flexivní jazyky dělíme do tří skupin a to na typ syntetický, analytický a polysyntetický. Například čeština

se vyznačuje typem flexivním syntetickým, při studiu maďarštiny potřebujeme mít znalosti o typu aglutinačním a jeden ze světově nejrozšířenějších jazyků, angličtinu, řadíme k analytickému typu. (ČERNÝ, 2008)

1.4 Maďarština ve srovnání s češtinou a ruštinou

Maďarštinou mluví okolo „13-14 mil.“ lidí a je to „*jazyk ugrofinské skupiny uralské rodiny*,“ (LOTKO, 2003, s. 70) který, jak zmiňuji výše, patří k typu aglutinačnímu a jde o jakési „přilepování“ daných afixů ke slovnímu základu nebo slovům. Češtinou hovoří méně lidí, přibližně asi „10 mil.“, a je to „*západoslovanský jazyk evropské větve indoevropských jazyků*“ (LOTKO, 2003, s. 23). Ruštinu ovládá asi „270 mil.“ lidí a je to „*největší východoslovanský jazyk evropské větve indoevropských jazyků*.“ (LOTKO, 2003, s. 99)

Maďarština má dlouhou historii, jazyk pramaďarština se objevila okolo roku 1000 př. n. l. V novodobé maďarštině můžeme nalézt i prvky ze spousty dalších jazyků, a to z turečtiny, řečtiny, románských jazyků a dalších. V porovnání s češtinou maďarština stále používá spřežky, které u nás odstranil Jan Hus a zavedl diakritiku, kterou maďarština také používá. Dále nalezneme shodu v obou jazycích, a to v podobě kladení přízvuku na první slabiku. Maďarština se spolu s češtinou nachází na 5. místě ve skupině nejsložitějších jazyků v Evropě. (Ugrofinské jazyky: maďarština a další, 2009, [online])

2 Výuka

Práce je zaměřená na výuku ruské filologie, tudíž pokládám za důležité objasnit si všeobecné základní pojmy týkající se výchovně vzdělávacího procesu. Především rozdíl mezi vyučováním a učením, také jakou roli hraje učitel cizích jazyků, jeho funkce a dále metody výuky. Důležitou součástí procesu vyučování a učení je hodnocení, o kterém se rozepíši níže. Pro komparaci uvádím základní přehled maďarského vzdělávacího systému obecně.

2.1 Vyučování a učení

Mezi základní složky výchovně vzdělávacího procesu řadíme 1. samotné učivo, 2. učitele a jeho způsob vyučování, 3. žáky a jejich zvládnutí učiva a také 4. didaktické prostředky. Ve výchovně vzdělávacím procesu nelze oddělit vyučování a učení, neboť jdou ruku v ruce a jedno bez druhého neexistuje. Hnací jednotkou vzdělávacího procesu je rozpor mezi požadavky kladenými na žáka a momentálními znalostmi. Základem výchovně vzdělávacího procesu je především utváření celé osobnosti, nejedná se pouze o osvojení vědomostí a dovedností žáka. (MAŇÁK, 1991)

„Vyučování v didaktických teoriích znamená druh lidské činnosti spočívající v interakci učitele a žáka, jejímž základem je záměrné působení na žáky tak, aby u nich docházelo k učení. Vyučovací činnosti se vztahují především k učivu a k různým způsobům jeho didaktického zprostředkování učícím se subjektům.“ (PRŮCHA, 2003, s. 288)

Učitel v procesu vyučování volí dané učební aktivity žáků, které jsou ve shodě s výukovými cíli, a tím pádem vyvolává v žácích proces učení, který je aktivní a samostatnou aktivitou. Žáci se procesem učení učí rozvíjet své vědomosti, schopnosti, postoje a dovednosti. Učitel volí příhodné výukové metody ve vyučování, aby vyhovovaly individuálním zvláštnostem žáků, a tím dochází ke vzniku vhodných podmínek pro zvýšení poznání a poznatků žáků. (MAŇÁK, 2003)

„Cizojazyčné vyučování-učení můžeme chápat i jako řízení učení se cizím jazykům.“ Proces vyučování a učení v daném konkrétním předmětu je chápán jako organizovaný systém, který má svoji určitou rychlost rozvoje. (CHODĚRA, 1993, s. 20)

2.2 Učitel a jeho kompetence

„Učitel je jeden ze základních činitelů vzdělávacího procesu, profesionálně kvalifikovaný pedagogický pracovník, spoluzodpovědný za přípravu, řízení, organizaci a výsledky tohoto procesu. K výkonu učitelského povolání je nezbytná pedagogická způsobilost. Tradičně byl učitel považován za hlavní subjekt vzdělávání, zajišťující ve vyučování předávání poznatků žákům. Současné pojetí

učitele, vycházející z rozšířeného profesionálního modelu, zdůrazňuje jeho subjektivě-objektové role v interakci se žáky a prostředím. Učitel spoluvytváří edukační prostředí, klima třídy, organizuje a koordinuje činnosti žáků, řídí a hodnotí proces učení.” (PRŮCHA, 2003, s. 261)

K základním pedagogickým dovednostem, které by měl každý pedagog ovládat a postupně rozvíjet, patří schopnost plánování a přípravy vyučovací hodiny, realizace samotné hodiny, dovednost řízení vyučovací hodiny, vytvoření vhodného prostředí třídy, náležitá kázeň žáků, jejich hodnocení, dále sebereflexe a evaluace vlastní práce. Všechny dovednosti spolu navzájem souvisí a také na sebe vzájemně působí, tudíž je důležité, aby učitel zohlednil chování žáků a podle toho přizpůsobil svoji pedagogickou činnost. (KYRIACOU, 2008)

V dnešní době se v učitelském vzdělávání hovoří dost často o pojmu kompetence. Je to souhrn dovedností, kterými má být vybaven učitel, aby mohl účelně vykonávat své povolání. Otázka učitelských kompetencí je rozebírána poměrně dlouhou dobu, dá se říci, že to není nic epochálně nového, jak se na první pohled může některým lidem zdát. Již dříve v historii byla detailně zpracována a popsána tato „učitelská schopnost”. Pouze v každé době byla užitá jiná terminologie. Učitelskými kompetencemi se dnes zabývá mnoho autorů a každý dělí kompetence jiným způsobem. (PRŮCHA, 2002)

„Pro ilustraci uvedeme alespoň výsek z návrhu učitelských kompetencí podle Vašutové (2001): Učitel všeobecně vzdělávacích předmětů na 2. stupni ZŠ a na SŠ by měl splňovat profesní standard obsahující tyto kompetence: 1. Kompetence oborově předmětová, 2. Kompetence didaktická a psychodidaktická, 3. Kompetence obecně pedagogická, 4. Kompetence diagnostická a intervenční, 5. Kompetence sociální, psychosociální a komunikativní, 6. Kompetence manažerská a normativní, 7. Kompetence profesně a osobnostně kultivující ” (PRŮCHA, 2002, s. 106-107)

2.3 Metody výuky

Vyučovací metoda je „ *postup, cesta, způsob vyučování (řec. methodos). Charakterizuje činnost učitele vedoucí žáky k dosažení stanovených vzdělávacích cílů. Existují různé klasifikace metod, např. podle fází vyučovacího procesu (utváření, upevňování, prověřování vědomostí), podle způsobu prezentace (slovní, názorné, praktické), podle charakteru specifické činnosti (metody uplatňované v jednotlivých vyučovacích předmětech). Obecné třídění metod výuky je podle způsobu interakce mezi učitelem a žáky: frontální, skupinové, individuální.” (PRŮCHA, 2003, s. 287)*

Výukové metody jsou střetem cílů a cest, které postupně vedou k daným cílům. V tomto výukovém procesu má hlavní roli interakce učitele a žáka. Výukovou metodu můžeme považovat za učitelův nástroj vzdělávací kompetence, protože vybraná metoda vede k dosažení edukačních cílů. Avšak samotná metoda

nepůsobí odděleně, ale tvoří s řadou dalších činitelů komplex, který výuku podmiňuje a ovlivňuje. K hlavním elementům procesu výuky řadíme didaktický čtyřúhelník (tzn. interakce a komunikace probíhající mezi učitelem, žákem, obsahem učiva a didaktickými prostředky). K účinnému řízení výuky je pro učitele užitečné, když pozná detailně typické vlastnosti dané výukové metody. Poté učitel, ví jakou metodu, kombinaci metod nebo didaktické prostředky může aplikovat při výuce, a tím dosáhne efektivně vytyčených cílů. Naopak mechanické opakování použitých výukových metod, kde je učitel sice osvobozen od napětí a stálého kontrolování průběhu činnosti, ve výsledku vede k umrtvení výchovně vzdělávací práce. Ve výchovně vzdělávacím procesu patří výukové metody k jednomu z nejdůležitějších činitelů, z toho důvodu se jim věnuje velká pozornost. Metody můžeme rozdělit obecně na klasické výukové metody, aktivizující a komplexní výukové metody. (MAŇÁK, 2003)

2.4 Hodnocení

„Podstatou školního hodnocení je zjištění kompetencí – vědomostí, dovedností a postojů – žáka a formulace hodnotících soudů na základě porovnání skutečného stavu se stavem předpokládaným, formulovaným jako cíle výuky.“ (KALHOUS, 2002, s. 404)

Hodnocení ve škole ovlivňuje celkový žákův přístup k výuce, podmiňuje žákovu motivaci k učení a celkový pohled na výuku. Školní hodnocení dále informuje jak rodiče, tak i učitele, inspektory aj. o tom, na jaké úrovni probíhá výuka a také jaké jsou její výsledky. Školní hodnocení nás informuje o tom, zda výuka efektivně docílila předpokládaných cílů, a to pomocí zpětné vazby. Proto kvalitní hodnocení je důležité pro prospívající průběh a výsledky výuky. K přímým, dlouhodobým a vnitřním hodnotitelům patří učitelé a žáci, dále k vnějším posuzovatelům řadíme ředitele, inspektory aj. U vnějších hodnotitelů musíme počítat, že jejich hodnocení může být do jisté míry zkreslené. Zároveň vnitřní hodnotitelé podávají zkreslené hodnocení, protože jim chybí potřebný odstup a jejich názor je více subjektivní. Z toho vyvozujeme, že ke školnímu hodnocení je zapotřebí porovnání více pohledů na danou věc. V dnešní době se setkáváme s mnoha typy metod a forem školního hodnocení. Nejprve rozdělíme hodnocení na bezděčné a záměrné. Bezděčné projevy hodnocení jsou citové a spontánní a obsahují úsměv, pokývnutí nebo odmítavé gesto. Na druhé straně záměrné hodnocení se dá dobře analyzovat a formalizovat, toto hodnocení může být slovní, číselné nebo bodové. Ve škole je dále důležité hodnocení sumativní a formativní. Sumativní hodnocení nám dává celkový přehled o dosažených výkonech, na druhé straně formativní hodnocení poskytuje zpětnou vazbu a tím pádem dává žákovi, případně učiteli, možnost zlepšení provedeného výkonu. Při formativním hodnocení je důležité hned na začátku stanovit co nejpřesněji dílčí cíle a kritéria hodnocení, důležité je, aby byli všichni žáci schopni dosáhnout splnění stanovených cílů. (SLAVÍK, 1999)

Typů hodnocení je nepřehledné množství a každé má různé cíle hodnocení. K nejčastějším cílům ve výuce patří hodnocení, které má sloužit k motivaci žáků. Mělo by poskytovat zpětnou vazbu o momentálním prospěchu, dosažené úrovni a pokroku, posoudit připravenost žáka pro další učení. (KYRIACOU, 2008)

2.5 Vzdělávací systém Maďarska

V Maďarsku existují denní jesle pro děti mladší 3 let, dále pro děti od 3 let do 6 nebo 7 let jsou určeny mateřské školy (Óvoda), kde je povinná docházka od 5let. Mateřské školy zřizují obecní úřady a děti ve spádové oblasti přijímají bezplatně. Činnost v mateřských školách je zaměřena na rozvoj a výchovu na základě hry. S odchodem dítěte na základní školu mateřská škola vystavuje vysvědčení o zralosti. Na základní škole udělují učitelé následující známky: výborně 5, dobře 4, uspokojivě 3, přijatelně 2, nedostatečně 1. (*Vzdělávací systém Maďarska*, 1999)

Obrázek 1 Vzdělávací systém Maďarska

25					
24					
23	univerzita	Vzdělávací systém Maďarska			
22	Mgr.				
21					
20	univerzita Bc.	neuniverzitní vysoká škola	odborné akreditované vzdělávání		
19					nástavba
18					
17					
16					
15	osmileté gymnázium	šestileté gymnázium	čtyřleté gymnázium	odborná SŠ s maturitou	odborné učiliště
14	m		druhý stupeň základní školy		
13					
12					
11					
10		první stupeň základní školy			
9					
8					
7					
6					
5		mateřská škola			
4					
3					
2		jesle			
VĚK 1					

Povinná školní docházka je do věku 18 let, jak je zobrazeno žlutě na obrázku č. 1. Na základní škole (Általános iskola) jsou žáci od 6 do 14 let. První stupeň ZŠ má čtyři ročníky a druhý stupeň také čtyři. Po absolvování prvního stupně mohou žáci přejít na osmi nebo šestileté gymnázium ve věku 10 nebo 12 let, kde se učí do svých 18 let. Po ZŠ mají na výběr čtyřleté gymnázium (Gimnázium), střední odbornou školu (Szakközépiskola), která má délku 4-5 let, nebo si žáci volí odborná učiliště (Szakmunkásképző iskola) v délce 3 let. Někteří volí odborné nástavbové studium (Szakiskola) a to na 2+2 roky. Celá docházka na SŠ je bezplatná a podmínkou přijetí je úspěch u pohovoru. Absolvování SŠ je zakončeno

maturitní zkouškou nebo vysvědčením o odborném vzdělání a to podle typu školy. Maturitní vysvědčení je předpokladem přijetí na vysokou školu. Maďarsko má několik typů vysokých škol a to neuniverzitní vysokou školu (Főiskola) na 3 až 4 roky, kde studenti získají diplom o zakončení vysoké školy, dále univerzitní typ (Egyetem) v délce 4-6 let zakončený univerzitním diplomem a také instituce poskytující odborné doškolení na 2 roky na závěr student dostane vysvědčení o vyšším odborném vzdělání. (Maďarský školský systém, 2003, [online])

3 Materiál a metodika

Byl proveden týdenní výzkum na Univerzitě v Szegedu a dále výzkum během celého školního roku 2014/2015 na Univerzitě Hradec Králové. Během týdenního výzkumu v Szegedu jsem použila jako výzkumné metody a techniky analýzu pedagogických dokumentů s cílem porovnat studované obory a studijní plány, které jsem dostala k zapůjčení na dobu pobytu. Dále jsem uplatnila metodu pozorování, kdy jsem celý týden docházela na půdu univerzity, do místní knihovny a také jsem sledovala činnost studentů, abych mohla realizovat porovnání podmínek ke studiu a jejich následnou analýzu, také jsem využila metodu rozhovoru, šlo o interpersonální kontakt s žáky. Zde jsem použila nestrukturovaný rozhovor a pak také strukturovaný rozhovor s učitelem, který přinesl mnoho zajímavých zjištění (viz. níže).

Zároveň jsem použila jako zdroj informací o univerzitách jejich oficiální webové stránky, pro Univerzitu Hradec Králové <https://www.uhk.cz/cs-CZ/UHK/O-univerzite> a pro University of Szeged <http://www.oldportal.u-szeged.hu/magyar>.

Nejdůležitější a nejrozsáhlejší metodou bylo dotazníkové šetření, kdy byl proveden výzkum na obou univerzitách ve stejné míře. Studenti z různých ročníků vyplňovali dotazník v maďarštině, ruštině nebo češtině (viz. Přílohy A, B a C), kdy si sami studenti, podle svých priorit, zvolili jazyk dotazníku.

Všechny metody, založené na přímé komunikaci, byly provedeny v Maďarsku v ruském jazyce. Někteří studenti při rozhovoru komunikovali raději anglicky. Stejně metody a techniky byly aplikovány na Univerzitě Hradec Králové, přičemž komunikace proběhla v českém jazyce.

Získaná primární data z dotazníkového šetření byla uspořádána a zpracována metodami matematické statistiky, kde byly zjištěny absolutní a relativní četnosti jevů, průměry a jiné střední hodnoty, odchylky apod. Tímto způsobem byla získána sekundární data a bylo provedeno zhodnocení, které se opírá o sekundární data.

4 Výsledky získané pozorováním, rozhovorem a rozbořením pedagogických dokumentů

V následujících kapitolách jsem sepsala shrnutí výsledků z rozboru pedagogických dokumentů o oborech na univerzitách, dále informace ze strukturovaného rozhovoru s učitelem a nestrukturovaného rozhovoru s žáky, také jsem zformulovala výsledky pozorování podmínek ke studiu na univerzitách a informace o univerzitách z webových stránek. Poté jsem provedla porovnání studijních programů, podmínek pro studium a průběhu školního roku.

4.1 Informace o Univerzitě Hradec Králové

Univerzita Hradec Králové (dále jen UHK) má čtyři fakulty a jeden ústav, konkrétně Fakultu informatiky a managementu, Filozofickou fakultu, Pedagogickou fakultu, Přírodovědeckou fakultu a Ústav sociální péče. UHK navštěvuje téměř devět tisíc studentů. Studenti si mohou zvolit z nepřeberného množství bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů. (*Univerzita Hradec Králové, 2010 – 2014, [online]*)

4.1.1 Studijní obory na UHK spojené s RJ

Studenti si mohou pro bakalářský typ studia zvolit Cizí jazyky pro cestovní ruch – ruský jazyk nebo Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání. Ke splnění daného oboru student musí dosáhnout sto osmdesáti kreditů. Tyto obory mají jen prezenční formu studia a oba jsou vyučovány na Pedagogické fakultě. Pokud si student zvolí jeden z těchto oborů, pak si automaticky přibírá i druhý studovaný obor, protože studium je dvouoborové. UHK jako jedna z mála univerzit v České republice nabízí studentům volbu jakékoli kombinace oborů.

Po ukončení bakalářského studijního programu studenti dále pokračují na magisterské navazující studium, kde si volí přesné zaměření a to konkrétně z těchto oborů: Učitelství pro 2. stupeň základních škol - ruský jazyk a literatura a Učitelství pro střední školy – ruský jazyk a literatura. Pro studenty ruského jazyka pro cestovní ruch univerzita nenabízí žádný magisterský studijní program. Univerzita dále také nenabízí doktorské studium, které by bylo zaměřeno na ruský jazyk.

4.1.2 Učební plány

Nejprve si důkladně rozebereme studijní plán bakalářského studijního oboru a to konkrétně oboru Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání, který probíhá klasicky v délce tří let a je rozdělen do šesti semestrů. V **prvním** semestru k povinně volitelným předmětům, které se týkají ruského jazyka, patří fonetika I, jazykový seminář a reálie I, lexikologie I, úvod do jazykovědy, úvod do literární vědy; k volitelným předmětům patří praktická cvičení z RJ I a ruská ortografie.

Navazuje semestr **druhý** s těmito předměty: fonetika II, jazykový seminář a reálie II, lexikologie II, morfologie I a volitelné praktická cvičení z RJ II. Ve **třetím** semestru mají studenti jazykový seminář a reálie III, morfologii II, syntax I, ruskou literaturu 19. st. I, volitelné předměty jsou: praktická cvičení z RJ III a intenzivní kurz RJ. Ve **čtvrtém** semestru studenti studují tyto předměty: jazykový seminář a reálie IV, morfologii III, syntax II, ruskou literaturu 19. st. II, k volitelným předmětům patří geografie Ruska a historie Ruska. V **pátém** semestru je syntax III, jazykový seminář a reálie V, moderní ruská literatura I; mezi volitelnými předměty jsou česko-ruské vztahy, morfologická cvičení, ruský film a obchodní korespondence v RJ. V posledním **šestém** semestru studenti mají jazykový seminář a reálie VI, moderní ruskou literaturu II, seminář z ruské literatury a volitelné předměty ruský film II a obchodní jednání v RJ.

Pro rozbor jsem si dále vybrala magisterský navazující obor s názvem učitelství pro střední školy – ruský jazyk a literatura, který se skládá ze čtyř semestrů a pro splnění je zapotřebí splnit 120 kreditů. Povinné předměty pro **první** semestr jsou didaktika RJ pro SŠ I, jazykový seminář a reálie I, pedagogická praxe průběžná I, literatura pro děti a mládež a stará ruská literatura. Volitelné předměty jsou písň ve výuce RJ a didaktické technologie ve výuce RJ. **Druhý** semestr zahrnuje předměty didaktika RJ pro SŠ II, jazykový seminář a reálie II, pedagogická praxe průběžná II, seminář z ruské literatury I, dále volitelné předměty využití PC při výuce RJ, vybrané kapitoly z ruské moderny a avantgardy I a II, Rusko ve 20. st a vybrané kapitoly z literatury 19. st. **Třetí** semestr se skládá z těchto předmětů: didaktika RJ pro SŠ III, jazykový seminář a reálie III, pedagogická praxe souvislá, seminář z ruské literatury II, stylistika RJ, vývoj ruského jazyka a volitelný předmět současná norma RJ. Poslední **čtvrtý** semestr obsahuje tyto předměty: obecná jazykověda, dále volitelné seminář z teorie uměleckého překladu a seminář z vývoje RJ.

4.1.3 Srovnání pracovišť

Na UHK pod Pedagogickou fakultou najdeme katedru slavistiky, jejíž součástí je oddělení rusistiky, kabinet polonistiky a kabinet sorabistiky. Výuka probíhá na jedné z budov univerzity. Personál na katedře slavistiky je osmičlenný - vedoucí katedry, profesor, docentka, lektor, tři odborní asistenti a sekretářka. Čtyři muži a čtyři ženy. Dvě ženy jsou rodilí mluvčí.

4.2 Informace o University of Szeged

Univerzita v Szegedu se pyšní dvanácti fakultami a to přesně Zemědělskou fakultou, Filozofickou fakultou, Fakultou zubního lékařství, Ekonomickou a obchodně podnikatelskou fakultou, Technickou fakultou, Fakultou zdravotnických věd a společenských věd, Právnickou fakultou a politickými studii, Lékařskou fakultou, Hudební fakultou, Farmaceutickou fakultou, Přírodovědeckou fakultou s fakultou informatiky a Pedagogickou fakultou Juhász

Gyula. Okolo dvaceti sedmi tisíc studentů navštěvuje univerzitu, která má svoji dlouhodobou historii. Jméno university je dokonce uvedeno i na Shanghajském seznamu nejlepších univerzit ve střední Evropě. Studenti mají na výběr z mnoha bakalářských, magisterských a doktorských studijních programů. (*Szegedi Tudományegyetem*, 2004, [online])

4.2.1 Studijní obory na univerzitě spojené s RJ

Po tom, co se Maďarsko zapojilo do boloňského procesu sjednocení vzdělávacího systému, mohou studenti získat tituly bakalář, magistr nebo doktor. Pro bakalářský typ studia, který je zaměřen na ruský jazyk, si studenti mohou zvolit vzdělávací program Slovácká studia, kde si hned na začátku vybírají jeden ze slovanských jazyků. Volí si z ruského, srbského, ukrajinského, bulharského, českého nebo slovenského jazyka. K přijetí na tento bakalářský program je zapotřebí mít vystudovanou střední školu, a k absolvování je zapotřebí splnit sto osmdesát kreditů.

Dále studenti pokračují na magisterské studium, kde vybírají z těchto programů: Ruský jazyk a kultura, Učitel ruského jazyka a literatury, Překladatel a tlumočnický maďarština, ruština a angličtina, dále Ruský jazyk pro podnikatele a dokonce i Balkanistika, která se vyučuje jak pod katedrou ruské filologie, tak i pod katedrou slovanské filologie.

Katedra ruské filologie dále nabízí studentům doktorské studium ve dvou variantách, a to Ruská literatura nebo Lingvistická rusistika.

4.2.2 Učební plány

Nejprve si důkladně rozebereme učební plán bakalářského studijního oboru Slovácká studia. Budeme se především soustředit na předměty, které souvisejí hlavně s ruským jazykem a ruskou filologií obecně. Tento studijní program trvá šest semestrů. Mezi povinné předměty **prvního** semestru patří: jazykověda, úvod do studia literatury, knihovna a základní dovednosti v IT, dějiny filosofie, sociální studia, slovanské národy a jazyky, rozvoj mluveného projevu I, čtení a psaní ruských textů I, procvičování gramatiky I, historie a kultura Slovanů (Rusko a Ukrajina). Ve **druhém** semestru jsou předměty rozvoj mluveného projevu II, čtení a psaní ruských textů II, procvičování gramatiky II, klasická a moderní slovanská literatura (Rusko a Ukrajina). **Třetí** semestr přináší další předměty jako je fonetika, dějiny ruské kultury I, rozvoj mluveného projevu III, čtení a psaní ruských textů III, procvičování gramatiky III a historie a kultura Slovanů (Bulharsko a Srbsko). Se **čtvrtým** semestrem jsou spojeny tyto předměty: morfologie, dějiny ruské kultury II, rozvoj mluveného projevu IV, čtení a psaní ruských textů IV, procvičování gramatiky IV a klasická a moderní slovanská literatura (Bulharsko a Srbsko). V **pátém** semestru se studenti učí syntax, dějiny ruské kultury III, rozvoj mluveného projevu V, čtení a psaní ruských textů V, procvičování gramatiky V a historii a kulturu Slovanů (Česko a Slovensko).

V posledním **šestém** semestru mají studenti sémantiku, dějiny ruské kultury IV, rozvoj mluveného projevu VI, čtení a psaní ruských textů VI, procvičování gramatiky VI a klasickou a moderní slovanskou literaturu (Česko a Slovensko).

Pro analýzu magisterského programu jsem si vybrala magisterský studijní program Učitel ruského jazyka, který probíhá v délce čtyř semestrů a k dokončení student potřebuje získat během studia sto dvacet kreditů. V **prvním** semestru jsou povinné předměty následující: morfologie, ruský romantismus a realismus, rozvoj mluveného projevu I a rozvoj písemného projevu I. Dále ve **druhém** semestru studenti mají syntax, moderní výuku ruského jazyka, moderní výuku ruské literatury a kultury, trendy v ruské kultuře v 19. - 20. st., rozvoj mluveného projevu II a rozvoj písemného projevu II. **Třetí** semestr obsahuje tyto předměty: rozvoj mluveného projevu III, rozvoj písemného projevu III, odbornou pedagogickou praxi, jazykovou a stylistickou analýzu literárních textů. V posledním **čtvrtém** semestru se studenti učí následující předměty: rozvoj mluveného projevu IV, rozvoj písemného projevu IV a připravují svoji diplomovou práci.

4.2.3 Srovnání pracovišť

Na univerzitě v Szegedu najdeme Filozofickou fakultu, pod kterou se řadí institut slavistiky, kde se nachází katedra ruské filologie a katedra slovanské filologie. Výuka ruské filologie probíhá převážně v jedné z budov univerzity. Personál na katedře ruské filologie je sedmičlenný. Z toho převažuje počet žen.

4.3 Podmínky pro studium

Univerzita Hradec Králové nabízí svým studentům bezplatný vstup do univerzitní knihovny, která je součástí univerzitního kampusu, kde si studenti mohou půjčovat knihy, které jsou potřebné ke studiu. Dále univerzita nabízí přístup k počítačům a internetu v mediální knihovně. Studenti mají také možnost zapůjčení různých knih na katedře slavistiky, která má svoji malou knihovnu. Nedaleko od hlavní budovy univerzity se nachází studijní a vědecká knihovna Hradec Králové, vstup je zpoplatněn, studenti si zde mohou zapůjčit knihy, které nejsou v univerzitní knihovně k dostání, a jiné. Knihovna dále nabízí pro registrované členy počítače a přístup k internetu, také místa ke studování. Knihovna se skládá z pěti podlaží.

Hned vedle Univerzity of Szeged se nachází univerzitní vědecká knihovna, kde studenti tráví většinu času, když nemají výuku. Během jednoho dne projde knihovnou téměř pět tisíc lidí. Knihovna má pět poschodí. K dispozici je služba eduroam; i student z České republiky se připojí v knihovně bezplatně k internetu a bez komplikací. V porovnání s vědeckou knihovnou v Hradci Králové je knihovna v Szegedu znatelně větší a studenti zde tráví více času, dokonce je možné studovat v knihovně celý den. V přízemí jsou šatny, kde si student může odložit vše, co momentálně nepotřebuje; přímo v samotné knihovně je striktně dodržováno ticho,

proto se zde nachází místo, kde se lidé mohou spolu bavit a občerstvit se. Na chodbách přímo v knihovně jsou automaty na nápoje, v samotné budově knihovny je také kavárna. Spousta studentů, kteří bydlí v okolí Szegedu, tak tráví svůj volný čas právě v knihovně.

Studenti, kteří studují v České republice, mají nárok od státu na bezplatné studium bakalářského studijního programu v délce čtyř let a dále mají bezplatné tři roky na magisterském studiu. Studenti v Maďarsku mají od státu bezplatné vysokoškolské studium v délce šesti semestrů, tzn., že mají bezplatných šest let studia na dokončení titulu magistr.

4.4 Zadávání BP a DP, školní rok a hodnocení

Studenti, kteří studují pod katedrou ruské filologie na univerzitě v Szegedu, si volí témata svých závěrečných prací v pátém semestru bakalářského studia, tzn. v posledním roce studia si vybírají téma podle toho, co je zajímavé. Následně jdou za vhodným vyučujícím, který povede jejich práci, nebo přijdou za vyučujícím a společnými silami vymyslí téma závěrečné práce. Ve srovnání se studenty pod katedrou slavistiky v Hradci Králové mají studenti pozdější výběr tématu, protože studenti na univerzitě v Hradci Králové, kteří si zvolí psaní závěrečné práce pod katedrou slavistiky, si vybírají téma již ve třetím semestru bakalářského studia. Mohou si vybrat z předem vypsanych témat od různých učitelů nebo si navrhnout své vlastní téma.

Školní rok na vysoké škole se v Maďarsku skládá ze dvou semestrů a to podzimního a jarního semestru, dále na každý semestr navazuje zkouškové období. Ve zkouškovém období musí učitel nabídnout studentům v každém týdnu zkouškového období jeden den, aby mohli splnit daný předmět. Každý student má na splnění předmětu tři pokusy a zapsat si předmět může dvakrát. Porovnáme-li školní rok na vysoké škole v Česku, tak se moc neliší. Odlišné jsou jen názvy semestrů - v Česku existuje zimní a letní semestr. Dále se liší vypisování termínů pro splnění předmětů, kdy český učitel na vysoké škole nemá povinnost vypisovat termín v každém týdnu zkouškového období, ale vypíše termíny na splnění předmětu podle svého uvážení.

Hodnocení v maďarské škole je podobné jako v ruské, především co se týká stupnice hodnocení. Jestli žák splnil daný úkol výborně, tak dostává 5, dobře 4, uspokojivě 3, přijatelně 2 a nedostatečně 1. V České republice je stupnice hodnocení přesně naopak, nejlepší známka je 1 a nejhorší 5.

4.5 Porovnání univerzit

Srovnáme-li univerzity z hlediska velikosti a nabídky studijních oborů, je jasně ve vedení univerzita v Szegedu. Jak zmiňuji výše, má dvanáct fakult, navštěvuje ji okolo dvaceti sedmi tisíc studentů. Univerzita v Hradci Králové má čtyři fakulty, jeden ústav a má okolo devíti tisíc studentů. Obě univerzity nabízejí bakalářské,

magisterské a doktorské studijní programy, ale když se zaměříme na nabízené obory spojené s ruským jazykem, tak univerzita v Szegedu nabízí všechny tři úrovně studijních programů a univerzita v Hradci Králové jen bakalářský a magisterský studijní program. Na obou univerzitách je převaha učitelů, kteří nemají ruský jazyk jako mateřský.

Obory se zaměřením na ruský jazyk se dají studovat na Univerzitě Hradec Králové na katedře slavistiky, která je pod Pedagogickou fakultou, kdežto obory zaměřené na studium ruského jazyka na University of Szeged se dají studovat na Filozofické fakultě, pod kterou je institut slavistiky a dále katedra ruské filologie.

Jestli porovnáme mezi sebou bakalářské studijní programy Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání, který se vyučuje na univerzitě v Hradci Králové a Slovanská studia – ruský jazyk, vyučující se na Univerzitě v Szegedu, zjistíme poměrně velké rozdíly v učebních plánech. Obor Slovanská studia – ruský jazyk je více zaměřen na osvojování jazyka v základních dovednostech, jako je například čtení a psaní ruských textů, rozvoj mluvení a gramatické procvičování. Na druhou stranu obor Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání klade větší důraz na teoretickou stránku jazyka, přesněji řečeno zabývá se více předměty, které se týkají ruské gramatiky, jako je například morfologie a syntax ruského jazyka, dále pak fonetika a lexikologie. V učebních plánech se nevyskytují žádné hodiny konverzace ani základního osvojování jazyka. Dále v učebních plánech Ruského jazyka se zaměřením na vzdělávání najdeme od prvního ročníku po poslední jazykové reálie a od druhého ročníku hodiny zaměřené na ruskou literaturu, oproti tomu obor Slovanská studia – ruský jazyk obsahuje hodiny klasické a moderní slovanské literatury, hodiny historie a kultury Slovanů a dále dějiny ruské kultury. V čem se obory shodují, jsou hodiny v prvním semestru zaměřené na úvod do jazykovědy a do studia literatury.

Při porovnání magisterských studijních programů Učitelství pro SŠ - ruský jazyk a literatura, který najdeme na univerzitě Hradec Králové, s oborem Učitel ruského jazyka, který se vyučuje na univerzitě v Szegedu, zjistíme poměrně velké odlišnosti v učebních plánech. Obor Učitelství pro SŠ - ruský jazyk a literatura je zaměřen v celých dvou letech na pedagogickou praxi průběžnou a souvislou, didaktiku ruského jazyka a také obsahuje hodiny jazykových reálií; v posledním ročníku mají studenti stylistiku, tudíž můžeme říci, že se tento obor převážně soustředí na rozvoj pedagogických dovedností budoucího učitele a studenti mají teoretický základ pro výuku ruského jazyka. Naopak v oboru Učitel ruského jazyka mají po celou dobu magisterského programu rozvoj mluvení a písemného projevu, dále v prvním roce studia mají hodiny zaměřené na ruskou literaturu. Každý semestr mají buď morfologii, syntax nebo předmět zaměřený na stylistiku textu. Z didaktických předmětů učební plány obsahují druhý semestr moderní výuku ruského jazyka a pedagogická praxe je jen ve třetím semestru. Proto můžeme říci, že tento obor klade menší důraz na pedagogické vědomosti a praxi a

klade větší důraz na osvojení jazyka v mluveném a psaném projevu, analýzy textů a znalost literatury a kultury.

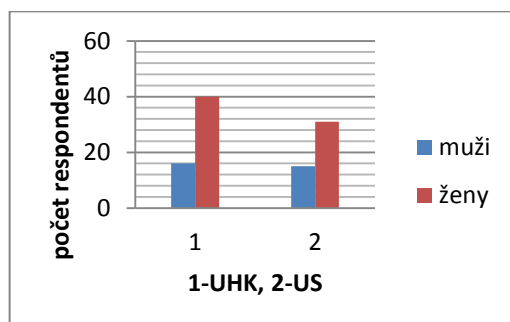
5 Výsledky získané dotazníkovým šetřením

K respondentům mého dotazníkového šetření patří studenti oboru, který je zaměřený na studium ruského jazyka na univerzitě v Hradci Králové a na univerzitě v Szegedu. Dotazníky jsem předala studentům univerzit osobně před nebo po vyučovací hodině, kde došlo k okamžitému vyplnění dotazníků, které trvalo respondentům nanejvýš patnáct minut. Respondenti měli na výběr z české, ruské a maďarské verze dotazníků (viz. Přílohy A, B a C). Cílem dotazníků bylo porovnat výuku ruského jazyka, přesněji filologie, na Univerzitě Hradec Králové a University of Szeged prostřednictvím položek v dotazníkovém šetření. V dotazníku převažují položky položené a otevřené, dále se zde také nachází uzavřené otázky a škálové otázky.

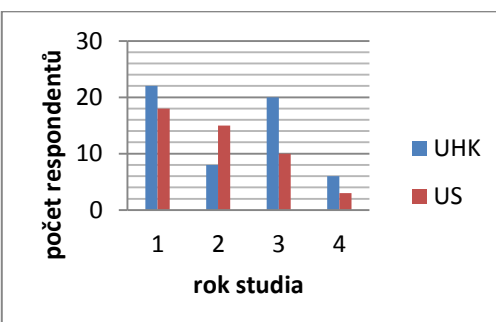
5.1 Charakteristika výzkumného vzorku

Celkem jsem zpracovala 102 dotazníků, které byly správně vyplněné, z toho bylo 46 respondentů z University of Szeged a 56 respondentů z Univerzity Hradec Králové. Z hlediska pohlaví respondentů dotazník vyplnilo 31 mužů a 71 žen, na obou univerzitách převažují studentky nad studenty, což můžete vidět na grafu číslo 1, dále z hlediska národnosti respondentů bylo 46 Maďarů, 54 Čechů a 2 Ukrajinci.

Graf 1 Pohlaví respondentů

Graf 2 Ročník studia respondentů

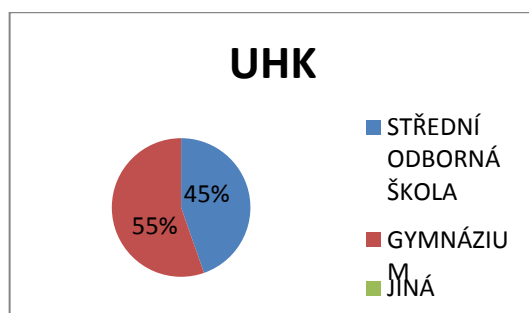
Na grafu číslo 2 můžete vidět počty studentů různých ročníků, kteří vyplnili dotazník. Z Univerzity Hradec Králové převažují studenti prvního a třetího ročníku a z Univerzity v Szegedu studenti prvního a druhého ročníku. Dále všichni dotazovaní patří ke studentům prezenční formy studia. Většina studentů navštěvuje kurzy bakalářského typu studia a 7 respondentů se účastní magisterského typu studia, z toho 4 na UHK a 3 na US. Na grafu číslo 2 vidíme, že respondentů, kteří studují na univerzitách čtvrtým rokem, je celkem devět, a z dotazníkového šetření víme, že studentů, kteří studují magisterský typ studia, je celkem sedm. Také jsem zjistila, že dva studenti z UHK si prodloužili bakalářský typ studia o jeden rok a žádný z dotazovaných studentů univerzity v Szegedu si neprodlužoval studium. Může to být způsobené tím, že studenti US mají od státu hrazených šest let bezplatného studia na univerzitě, což je o rok méně než v České

republiky, kde studenti na UHK mají možnost prodloužení o rok jak bakalářské studium, tak i magisterské.

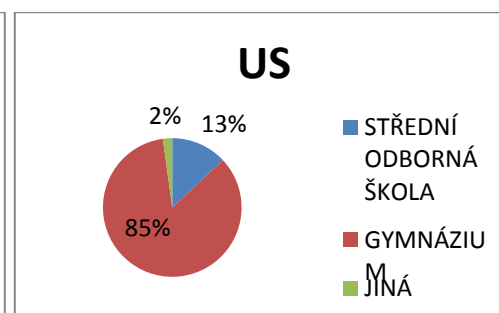
5.2 Z jaké SŠ studenti přicházejí studovat obory se zaměřením na ruský jazyk

Jak můžete vidět na grafu číslo 4, tak studenti na univerzitě v Szegedu, kteří studují obor se zaměřením na ruský jazyk, z velké většiny přicházejí z gymnázia. Studenti v Hradci Králové (vidíte na grafu číslo 3) přicházejí z 55% z gymnázií a z 45% ze středních odborných škol.

Graf 3 Respondenti z UHK

Graf 4 Respondenti z US

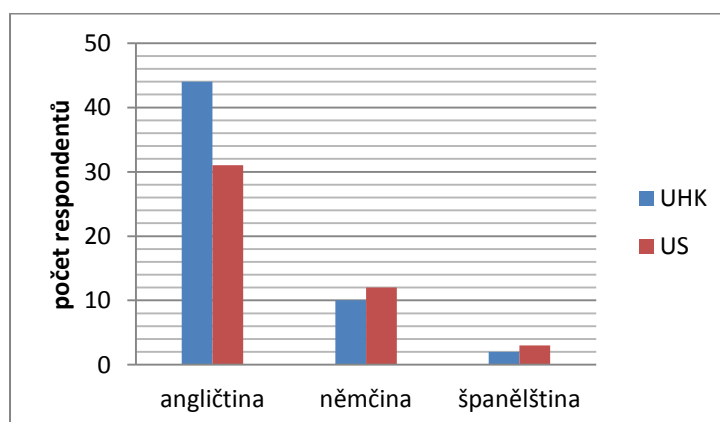

V porovnání univerzit a jejich příchozích studentů vidíme velký rozdíl. Sice se ve vedení na obou univerzitách drží studenti z gymnázií, ale na UHK je počet studentů z gymnázií a středních odborných škol téměř vyrovnaný a na US se v drtivé většině hlásí studenti z gymnázií.

5.3 Jazykové znalosti studentů

Respondenti mají jako první cizí jazyk z velké většiny angličtinu (jak na univerzitě Hradec Králové, tak i na univerzitě v Szegedu), v závěsu za ní se drží němčina a malé procento má i španělština. Viz graf číslo 5.

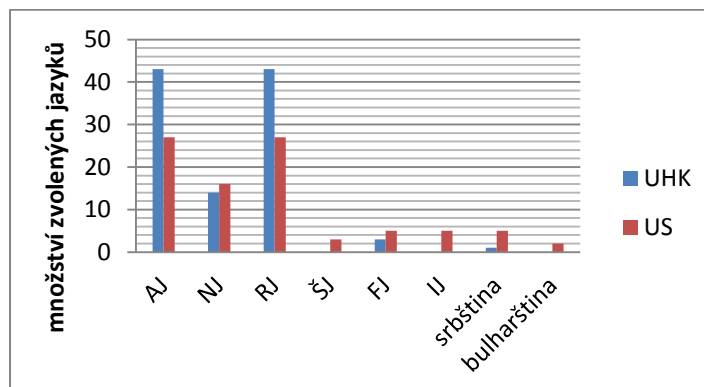
Graf 5 První cizí jazyk respondentů

V grafu také vidíme, že větší procento studentů na UHK má angličtinu jako první cizí jazyk a němčina má v porovnání s UHK větší zastoupení u studentů US.

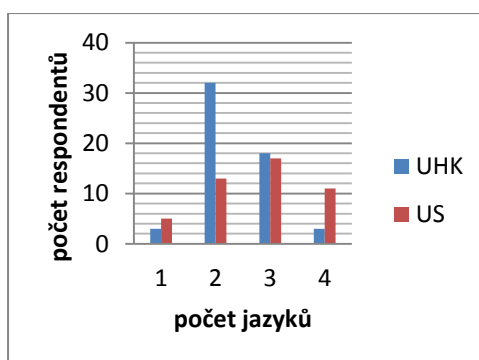
Dále respondenti uvedli, jaké cizí jazyky znají na komunikativní úrovni. Přehled všech jazyků a množství zvolených jazyků vidíte na grafu číslo 6. Vyplývá, že četnost znalosti anglického a ruského jazyka u respondentů z UHK převažuje nad ostatními, dále pokračuje německý jazyk a v mizivém množství francouzský jazyk. Na druhé straně studenti z US mají znalost angličtiny a ruštiny na prvním místě a hned v dalším pořadí je němčina, pak stejné procento zaujímá francouzština, italština a srbština, dále někteří studenti znají španělštinu a bulharštinu.

Graf 6 Znalost cizích jazyků na komunikativní úrovni

Porovnáme-li rozsah znalosti cizích jazyků, tak nám jasně vyplývá, že respondenti z US znají větší množství cizích jazyků na komunikativní úrovni než studenti UHK. Z grafu číslo 7 vychází, že respondenti z UHK nejčastěji umí dva cizí jazyky na komunikativní úrovni. Oproti tomu u studentů US je znalost dvou nebo tří jazyků poměrně vyrovnaná a také v porovnání s UHK převažuje počet studentů, kteří ovládají čtyři cizí jazyky na komunikativní úrovni.

Graf 7 Počet jazyků na komunikativní úrovni

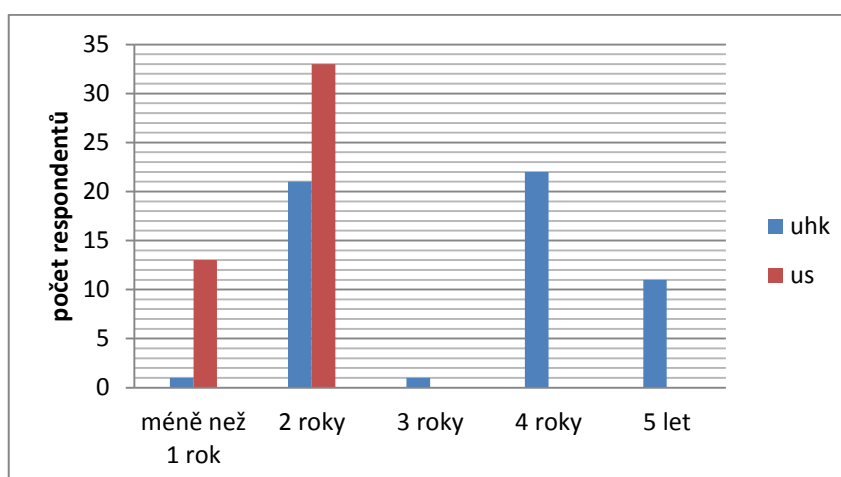

Celkově je z grafů číslo 6 a 7 zřejmé, že respondenti jak z UHK, tak i z US ovládají na komunikativní úrovni především tři jazyky, a to anglický, ruský a německý.

5.4 Délka a důvod studia ruského jazyka studentů univerzit

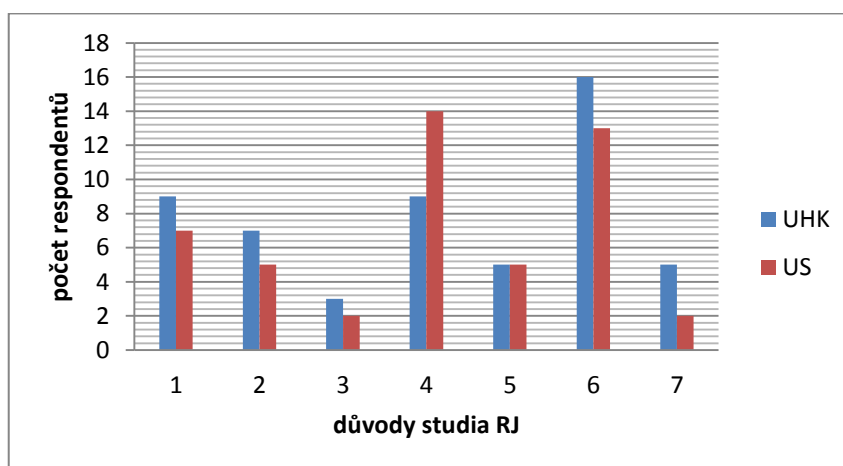
Abych zjistila, kolik let se průměrně studenti univerzit učí ruský jazyk, než nastoupí na univerzitu zaměřenou na rusky jazyk, provedla jsem sjednocení zkoumaného vzorku tím, že jsem pomocí vyplněných položek v dotazníku odečetla studované roky ruského jazyka v závislosti na ročníku studia a sjednotila všechny respondenty na první ročník. Údaje jsem dále zpracovala do grafu číslo 8, ve kterém vidíme, kolik let studují respondenti rusky jazyk před tím, než nastoupí na univerzitu. Výsledek mě poněkud překvapil. Studenti univerzity v Szegedu nastupují na univerzitu s poměrně kratší znalostí ruského jazyka než studenti univerzity z Hradce Králové. Studenti US studují v průměru ruský jazyk dva roky před nástupem na univerzitu a studenti UHK přicházejí studovat ruský jazyk na univerzitu průměrně po předešlém čtyřletém studiu.

Graf 8 Délka studia ruského jazyka

S délkou studia ruského jazyka před nástupem na univerzitu pravděpodobně souvisí i učební plány univerzity, které se v mnohém liší. Obor Slovanská studia – ruský jazyk, který je vyučován na univerzitě v Szegedu, je více zaměřen na osvojování jazyka v základních dovednostech, jako je například čtení a psaní ruských textů, rozvoj mluvení a gramatické procvičování, na druhou stranu obor Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání, který je vyučován na univerzitě v Hradci Králové, klade větší důraz na teoretickou a odbornou stránku jazyka, přesněji řečeno zabývá se více předměty, které se týkají ruské gramatiky, jako je například fonetika, lexikologie, morfologie a syntax ruského jazyka a v učebních plánech se nevyskytují žádné hodiny konverzace ani základního osvojování jazyka. Ze struktury učebních plánů soudím, že s nástupem na UHK musí mít student primární znalost ruského jazyka v základních dovednostech, kdežto na US stačí studentům krátkodobá předešlá výuka ruského jazyka, protože si na univerzitě osvojí základní dovednosti. Graf číslo 8 nám tuto teorii potvrzuje.

Graf 9 Důvody studia ruského jazyka

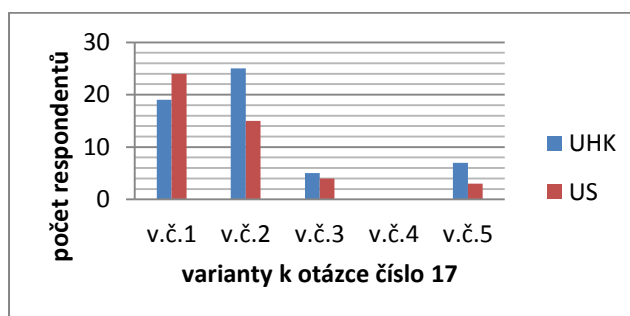
Jako důvody studia ruského jazyka respondenti z UHK uváděli v 30%, že jim jazyk připadá zajímavý a líbí se jim, dále 17% studuje ruštinu pro oblibu ruské kultury, literatury a historie, dalších 17% uvádí, že ruský jazyk pro ně bude užitečný v budoucnosti, 13% považuje ruský jazyk za světový jazyk, 9% studentů se chce stát učiteli nebo překladateli ruského jazyka, 9% připadá ruský jazyk jednoduchý a zbylých 5% uvádí, že ruština je ideální kombinací s angličtinou. Na US uvedlo 29% respondentů, že studují ruský jazyk z důvodu obliby ruské kultury, literatury a historie, 27% připadá ruština jako zajímavý jazyk a líbí se jim, pro 15% je ruský jazyk užitečný v budoucnosti, 11% považuje ruský jazyk za světový, 10% studentů chce být učiteli nebo překladateli ruského jazyka, ostatních 8% pokládá ruský jazyk za jednoduchý nebo uvádí ruštinu za ideální kombinaci s angličtinou. Celkově z grafu číslo 9 lze říci, že důvody studia ruského jazyka jsou podobné ve stejné míře na obou univerzitách. (1. RJ je užitečný v budoucnosti, 2. je to světový jazyk, 3. RJ doplňuje AJ, 4. obliba ruské kultury, literatury a historie, 5. učitel nebo překladatel ruského jazyka, 6. zajímavý jazyk a líbí se mi, 7. ruština je jednoduchý jazyk)

5.5 Spokojenost respondentů se studiem a jejich budoucí uplatnění v oboru

Na otázku číslo šest v dotazníku (viz. Příloha A), zda studovaný obor splňuje očekávání studentů, odpovědělo 70 respondentů ano a zbývajících 32 ne. Z toho záporně odpovědělo 23 respondentů z UHK a 9 z US. Tudíž mohou tvrdit, že 80% respondentů z US hodnotí studovaný obor se zaměřením na ruský jazyk kladně a 20% negativně, na druhou stranu 59% respondentů z UHK hodnotí obor studia kladně a 41% záporně. Negativní odpověď respondentů z US na otázku číslo šest je z důvodu malého množství filologických předmětů, dále obor respondenty nenaplnuje nebo studenti mají málo konverzace. Negativní odpovědi respondentů z UHK jsou zdůvodněny především nedostatkem konverzace (odpovídá 12 negativně hodnotících), studium obsahuje velké množství filologických předmětů (6 negativně hodnotících) nebo obor studenty nenaplnuje (zbývajících

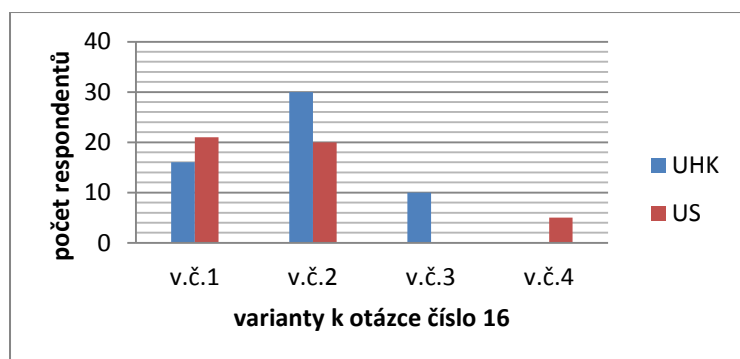
negativně hodnotící). Celkově mohou říci, že studenti US jsou více spokojeni s oborem, který studují než studenti UHK.

Graf 10 Uplatnění v oboru

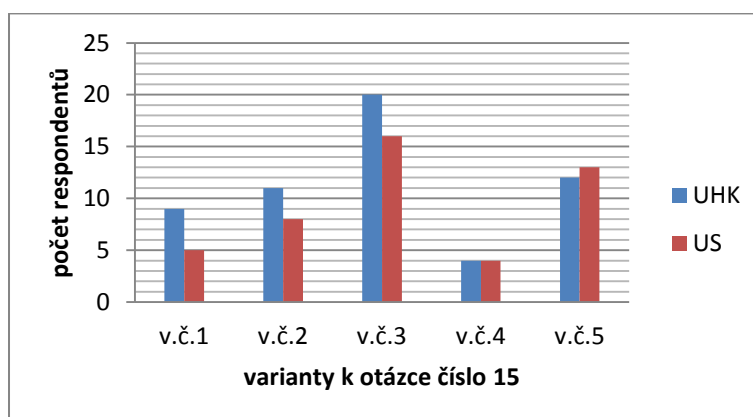
Na otázku číslo sedmnáct (viz. Příloha A), zda si studenti plánují najít uplatnění v oboru, který studují, odpovědělo 52% respondentů z US a 34% respondentů z UHK ano. To znamená, že na US je více studentů, kteří si plánují najít pracovní pozici v oboru, který studují, než na UHK. Dále 45% respondentů z UHK a 33% z US odpovědělo, že si zaměstnání budou hledat podle možností. A 9% respondentů z UHK, tak i z US stále neví, jestli budou hledat uplatnění ve studovaném oboru. Nikdo z respondentů z UHK ani US ne zvolil variantu číslo čtyři u sedmnácté otázky v dotazníku, tudíž mohou tvrdit, že z tázaných respondentů není nikdo, kdo by už měl práci, ve které po studiu zůstane.

Graf 11 Názory na délku učitelských oborů

Vyhodnocení názorů respondentů na délku učitelských studijních oborů naleznete v grafu číslo 11. Je zde vidět, že více než polovina respondentů z UHK souhlasí s rozdělením učitelských oborů na tři roky bakalářského a dva roky magisterského studia. Dále 29% respondentů souhlasí s pětiletým studiem zakončeným magisterským titulem a zbytku respondentů je jedno, jak dlouhé bude učitelské studium. Zato respondenti na US mají téměř stejný názor jak na pětileté studium, tak i na rozdělení studia na tři a dva roky.

Graf 12 Zájem o vycestování do zahraničí

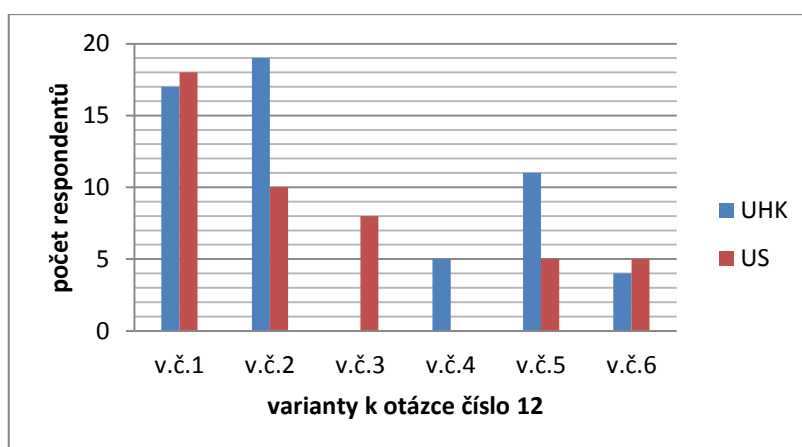

Na grafu číslo 12 můžete vidět zájem studentů o vycestování do zahraničí v rámci studijních pobytů nebo stáží. Okolo 36% respondentů z UHK, tak i 35% respondentů z US by chtělo vycestovat do zahraničí, ale bojí se jazykové bariéry. Dále 28% respondentů z US a 36% respondentů z UHK by nechtělo vycestovat v rámci výměnných pobytů do zahraničí nebo o této možnosti, ještě nepřemýšlelo. A 37% respondentů z US a 28% z UHK už někde bylo na výměnném pobytu v zahraničí nebo by rádo jelo. Dá se říci, že studenti z UHK, tak i studenti z US mají přibližně stejný názor na vycestování do zahraničí.

5.6 Názory studentů na výuku ruské filologie

Otevřenou otázku číslo dvanáct, co by respondenti změnili na výuce ruské filologie, jsem zpracovala do grafu číslo 13, kde jsou varianty k otázce následující: 1. nic měnit nechci, 2. více hodin konverzace s rodilými mluvčími, 3. více hodin gramatiky, 4. změnit učitele, 5. méně teoretických předmětů a zavést více procvičování ruského jazyka, 6. jiná odpověď. Z grafu vyčtete, že přibližně 39% respondentů z US a 30% z UHK by nic na výuce ruské filologie neměnilo.

Graf 13 Návrhy respondentů na změny ve výuce RJ

Názory respondentů se shodují v zavedení více hodin konverzace ruského jazyka s rodilými mluvčími. Mnohem více na UHK, ale i studenti US si přejí více

konverzace s rodilými mluvčími. Dále na UHK by studenti chtěli změnit strukturu studijních plánů a zavést méně teoretických předmětů a více praktického procvičování cizího jazyka. Naopak na US by respondenti chtěli zavést více hodin týkajících se ruské gramatiky.

5.6.1 Hodnocení výuky ruské filologie

Na základě otázek číslo 7 a 11 v dotazníkovém šetření (viz. Příloha A) jsem sestavila následující tabulky číslo 1 a 2, ve kterých je zachyceno průměrné hodnocení výuky ruské filologie na jednotlivých univerzitách.

Tabulka 1 Hodnocení výuky RJ

	UHK	US
konverzace	2,76	2,81
psaný projev	2,74	3,72
poslech	3	3,44
gramatika	2,61	3
čtení	3,96	3,83

Pro respondenty z Univerzity Hradec Králové se zdá být podle jejich hodnocení nejlehčí v ruském jazyce čtení a následuje poslech, jako nejtěžší na ruském jazyce hodnotí gramatiku a dále psaný projev. Naopak respondenti z University of Szeged hodnotí jako nejtěžší z ruského jazyka konverzaci a gramatiku. Nejlehčí je pro ně čtení a potom psaný projev. Všechny průměry hodnocení ruského jazyka najdete v tabulce číslo 1, kde jsou zvýrazněny nejlehčí a nejtěžší aspekty v ruském jazyce pro respondenty jednotlivých univerzit.

Tabulka 2 Hodnocení výuky ruské filologie

	UHK	US
konverzace	3,39	2,28
nácvik psaného projevu	3,07	2,53
odborné přednášky	2,13	2,67
literatura	2,24	2,58
ruské reálie	1,74	2,53
práce s textem	2,39	2,39
historie	2,48	2,44
gramatika	2,24	2,61
rodilí mluvčí	1,63	2,39
přednášky na aktuální téma	2,94	2,39

Z hodnocení výuky ruské filologie na jednotlivých univerzitách vyplývá, že respondenti z UHK jsou spokojeni s rodilými mluvčími, reáliemi o Rusku, odbornými přednáškami a dalšími. Na druhé straně jsou nespokojeni s konverzací,

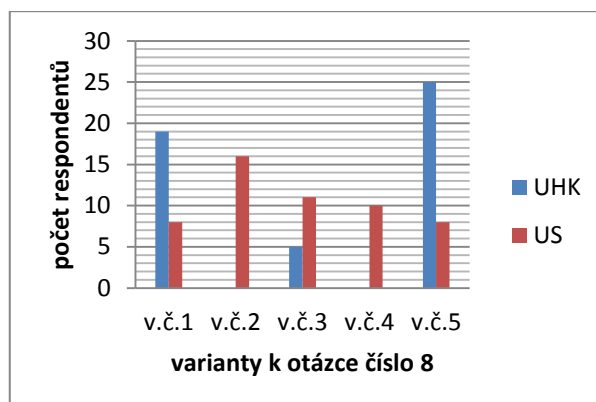
nácvikem psaného projevu, přednáškami na aktuální témata a dalším. Respondenti z US jsou spokojeni s konverzací, prací s textem, rodilými mluvčími a nespokojeni jsou s odborností přednášek, gramatikou, ruskou literaturou atd. Zbytek průměrného hodnocení výuky ruské filologie na daných univerzitách si můžete prohlédnout v tabulce číslo 2.

5.6.2 Spokojenost se studovanými předměty

V dotazníkovém šetření jsem se v otázce číslo 10 ptala, zda je akcent na nějaké předměty zbytečný. 45 studentů z UHK si myslí, že není a 11, že je. Na US si 31 studentů myslí, že akcent na předměty není zbytečný a 15 studentů si myslí, že je. Shrňme-li výsledky, tak jsou respondenti z obou univerzit převážně spokojeni s důrazem, který je kladen na výuku předmětů.

Při rozboru předmětů, které respondenty obohatily nejvíce, jsem sestavila žebříček častých odpovědí, míru odpovědí máte znázorněnou v grafu číslo 14, kde jako varianta číslo 1 je ruská kultura, historie a literatura, 2 procvičování ústního projevu, 3 procvičování gramatiky, 4 porozumění textu, rozvoj čtení a psaní a 5 filologické předměty. V grafu vidíte, že přes 50% respondentů, kteří studují na UHK, si myslí, že filologické předměty je obohatily nejvíce, a následují předměty zaměřené na ruskou kulturu, historii a literaturu. Na druhou stranu respondenti z US volili předměty, které je obohatily nejvíce, v 30% předměty zaměřené na procvičování ústního projevu, dále pak předměty, které jsou zaměřené na osvojování základních dovedností cizího jazyka.

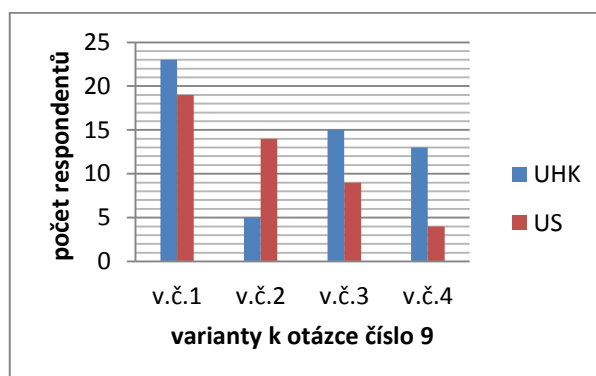
Graf 14 Předměty, které obohatily studenty nejvíce

Na grafu číslo 15 vidíte rozbor odpovědí respondentů v otevřené dotazníkové otázce číslo devět, kde jsem zvolila odpovědi: 1. žádný takový předmět není, 2. předměty spojené s jazykovědou, 3. předměty zaměřené na kulturu, historii a literaturu, 4. filologické předměty. Z grafu je zřejmé, že více než 40% respondentů z obou univerzit nehodnotí negativně žádný z předmětů. Zbylí respondenti na US hodnotí některé předměty negativně. Přesně 52% negativně hodnotících respondentů se shoduje na předmětech spojených s jazykovědou jako předmětech, které jim přinesly nejméně. Naopak na UHK jsou studenti

s jazykovědnými předměty relativně spokojeni, jen 15% z negativně hodnotících respondentů je hodnotí jako nic nepřinášející.

Graf 15 Předměty, které přinesly studentům nejméně

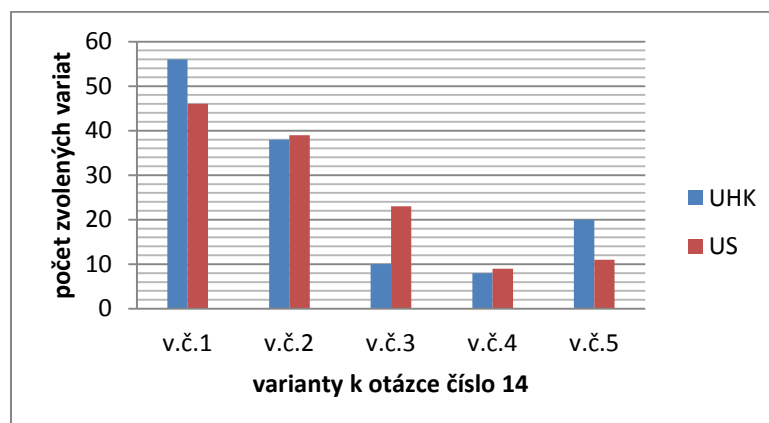

Celkově lze říci, že respondenti z obou univerzit jsou s výukou předmětů většinou spokojeni. Na UHK především s předměty zaměřenými na kulturu, historii a literaturu a filologické předměty a na US jsou spokojeni s předměty zaměřenými na rozvoj základních dovedností v cizím jazyce. Na druhou stranu více respondentů z US než z UHK tvrdí, že akcent na nějaké předměty je zbytečný, v tomto případě akcent na jazykovědné předměty.

5.7 Způsob přípravy studentů na absolvování předmětů

Všichni studenti jak z univerzity Hradec Králové, tak i z univerzity v Szegedu uvedli v dotazníkovém šetření, že se připravují z poznámek z vyučovací hodiny. Dále se respondenti obou univerzit ve stejné míře připravují z podkladů od učitele. Doporučenou literaturu od učitele používají více respondenti z US - viz Graf číslo 16. Doučování daného předmětu využívá malý počet studentů (8 až 9 respondentů na obou univerzitách).

Graf 16 Způsob přípravy ke zkouškám

V otevřené variantě čtrnácté otázky dotazníku (z čeho se studenti připravují na zkoušku) byla nejčastější odpověď internet. Následovala odpověď, z materiálů od starších spolužáků. Respondenti, kteří odpověděli v otevřené variantě otázky,

byli častěji studenti UHK než US. Všichni respondenti používají přibližně stejné podklady a zdroje k přípravě na splnění předmětů, jen respondenti z US používají více doporučenou literaturu od učitele než respondenti na UHK, kteří naopak využívají k přípravě více internet.

5.8 Shrnutí dotazníkového šetření

Pomocí dotazníkového šetření jsem zjistila, že studenti z US přicházejí studovat obor se zaměřením na ruský jazyk především z gymnázia a mají větší znalost cizích jazyků na komunikativní úrovni oproti studentům z UHK, kteří přicházejí na univerzitu také z gymnázií, ale i ze středních odborných škol a na komunikativní úrovni znají průměrně dva jazyky. Liší se také délka předchozího studia ruského jazyka před nástupem na univerzitu, kde respondenti z US mají ruský jazyk průměrně dva roky a studenti UHK se učí ruštinu v průměru tři až čtyři roky před univerzitou. Domnívám se, že to také souvisí s učebními plány, protože studentům US stačí minimální znalost ruského jazyka, poněvadž se ruský jazyk učí na univerzitě osvojovat od základních dovedností. Oproti tomu studenti UHK musí mít vyšší znalost ruského jazyka před vstupem na univerzitu z toho důvodu, že učební plány počítají již se základní znalostí ruštiny a navazují rozvojem filologických předmětů, bez žádného zdokonalování základních dovedností v jazyce, jak je tomu na US.

Shoda u respondentů obou univerzit je v důvodech studia ruského jazyka. Studenti se také shodují v otázce výměnných pobytů v zahraničí, kde velká část respondentů jak z US tak i z UHK by ráda vycestovala, ale bojí se jazykové bariéry. Frekvence výjezdů a těch, co by rádi vycestovali, je podobná na obou univerzitách. Celkově mohou také říci, že velké většině respondentů vyhovuje výuka ruské filologie na jejich univerzitě a nechtěli by nic měnit, ale najdou zde i tací, kterým nevyhovuje.

Respondenti z UHK by si přáli zařazení do osnov více konverzace s rodilými mluvčími a méně teoretických předmětů, zároveň intenzivnější praktiku ruského jazyka. Na druhou stranu respondenti z US by chtěli zařadit do učebních plánů více předmětů zaměřených na gramatiku a její procvičování a zároveň méně jazykovědných předmětů.

Filologické předměty, jako je například morfologie, lexikologie, syntax, fonetika a další, obohatily respondenty UHK ze všeho nejvíce a po nich následují předměty zaměřené na ruskou kulturu, literaturu a historii. Naopak respondenti z US kladně hodnotí předměty zaměřené na procvičování ústního projevu, čtení, psaní a gramatiky. O tom, jak respondenti hodnotí ruský jazyk a výuku ruské filologie, informuji na straně číslo 34.

Závěr a diskuze

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo zjistit odlišnosti a shody spojené s výukou ruské filologie na Univerzitě Hradec Králové a University of Szeged. Dále porovnat podmínky ke studiu, prostředí a učební plány. Myslím si, že díky dobré spolupráci s učiteli univerzit a jejich studenty byl hlavní cíl práce naplněn a byly zjištěny hlavní rozdíly ve výuce ruské filologie na univerzitách.

V metodické části bakalářské práce je použita kvalitativní výzkumná strategie pomocí metody interview, pozorování a také rozbor pedagogických dokumentů o oborech na univerzitách. Pomocí těchto metod jsem zjistila odlišnosti ve studijních programech, kde na UHK najdeme obory, které kladou větší důraz na teoretickou stránku jazyka, přesněji řečeno zabývají se více předměty, které se týkají ruské gramatiky, jako je například morfologie a syntax ruského jazyka, dále pak fonetika a lexikologie. V učebních plánech se nevyskytují žádné hodiny konverzace ani základního osvojování jazyka. Na druhou stranu na US jsou obory více zaměřeny na osvojování jazyka v základních dovednostech, jako je například čtení a psaní ruských textů, rozvoj mluvení a gramatické procvičování. Obory se ale také shodují, a to v hodinách, které jsou zaměřené na jazykovědu.

Dále jsem také aplikovala kvantitativní výzkumnou strategii pomocí metody dotazníkového šetření, která nám prozradila detailněji odlišnosti a shody výuky ruské filologie na univerzitách.

Také mě napadlo, že by bylo vhodné se zamyslet nad výhodami a nevýhodami absence předmětů na UHK, které jsou zaměřené na osvojování základních dovedností v ruském jazyce, jak je tomu v Maďarsku, ale to by znamenalo další výzkum, který si případně nechám do diplomové práce.

Byla jsem velmi spokojená se zvolenou výzkumnou strategií, protože jsem získala právě ty informace, které jsem potřebovala. Spolupráce s učiteli a studenty z univerzity v Maďarsku i u nás byla naprosto perfektní, ještě znovu bych chtěla poděkovat za absolutně výbornou spolupráci a vstřícnost, protože i když pobyt na Univerzitě v Szegedu trval pouze týden, myslím si, že výzkum přinesl přesně požadované výsledky, které jsem potřebovala.

Tento výzkum bude nejspíš užitečný hlavně pro studenty, kteří se chystají studovat ruskou filologii na UHK nebo US, mohou si tak porovnat jednak výuku ruského jazyka, učební plány, ale také i názory samotných studentů, které jsou shrnuté ve výzkumné části. Dále je výzkum užitečný pro veřejnost, aby si rozšířila povědomí o momentálních možnostech studia oboru se zaměřením na ruský jazyk u nás a na maďarské univerzitě, univerzitním prostředí a výuce ruského jazyka.

Seznam použité literatury a citačních zdrojů

1. BUREŠOVÁ, Bohumila. Ruština jako další cizí jazyk. In: *Cizí jazyky VII.* 1. vyd. V Plzni: Západočeská univerzita, 2005, s. 7-14. ISBN 80-7043-353-1
2. ČERNÝ, Jiří. *Úvod do studia jazyka.* 2. vyd. Olomouc: Rubico, 2008, 248 s. ISBN 978-80-7346-093-8
3. CHODĚRA, Radomír. *Moderní výuka cizích jazyků: (didaktika cizích jazyků jako vědní obor).* Praha: APRA, 1993, 135 s.
4. KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika.* 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 447 s. ISBN 80-7178-253-x
5. KYRIACOU, Chris. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování.* 3. Vyd. Praha: Portál, 2008, 155 s. ISBN 978-80-7367-434-2
6. LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology.* 3. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003, 128 s. ISBN 80-244-0720-5
7. MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody.* Brno: Paido - edice pedagogické literatury, 2003, 219 s. ISBN 80-7315-039-5
8. MAŇÁK, Josef. *Nárys didaktiky.* Brno: Masarykova univerzita, 1991, 111 s. ISBN 80-210-0210-7
9. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník.* 4. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-7178-772-8
10. PRŮCHA, Jan. *Učitel: současné poznatky o profesi.* 1. vyd. Praha: Portál, 2002, 154 s. ISBN 80-7178-621-7
11. PRŮCHA, Jan. *Vzdělávání a školství ve světě: základy mezinárodní komparace vzdělávacích systémů.* 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 319 s. ISBN 80-7178-290-4
12. SLAVÍK, Jan. *Hodnocení v současné škole: východiska a nové metody pro praxi.* 1. vyd. Praha: Portál, 1999, 190 s. ISBN 80-7178-262-9
13. VESELÝ, Josef. *Problematika vyučování ruštině jako blízce příbuznému jazyku.* 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985, 179 s.
14. *Vzdělávací systém Maďarska.* Editor Stanislava Brožová, Květa Goulliová. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 1999, 37 s. Eurydice. ISBN 80-211-0337-x

Internetové zdroje

1. KŠANDOVÁ, Drahoslava. RUŠTINA A EVROPSKÁ UNIE. In: *Agrární www portál* [online]. 22. 9. 2004 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: http://www.agris.cz/Content/files/main_files/61/139344/ksand.pdf
2. Maďarský školský systém. In: *Nemzeti Erőforrás Minisztérium* [online]. 27. 8. 2003 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.nefmi.gov.hu/nemzetkozi-kapcsolatok/marskolsksystem/marskolsksystem>
3. *Szegedi Tudományegyetem* [online]. 2014 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.oldportal.u-szeged.hu/>
4. Ugrofinské jazyky: maďarština a další. In: *Jazyky.com* [online]. 6. 2. 2009 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.jazyky.com/ugrofinske-jazyky-madarstina-a-dalsi/>
5. *Univerzita Hradec Králové* [online]. 2010 - 2014 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/cs-CZ/UHK/O-univerzite>
6. Základní školství v ČR - po roce 1996. In: *Český statistický úřad* [online]. 31. 03. 2009 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/zakladni-skolstvi-v-cr-po-roce-1996-n-b53p09iusg>

Přílohy

Příloha A

Dotazník k bakalářské práci

Jsem studentkou 3. ročníku Univerzity Hradec Králové, kde studuji Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání. Tento dotazník je anonymní a bude sloužit pro moji bakalářskou práci, která má název: „Všestranné porovnání výuky ruské filologie na Univerzitě Hradec Králové a University of Szeged.“

1. Jakou máš vystudovanou střední školu?

- střední odborná škola (1) gymnázium (2) jiná:.....(3)
 nechci odpovědět (99)

2. Který cizí jazyk ses učil/a ve škole jako první?

- angličtina (1) němčina (2) španělština (3) francouzština (4)
 ruština (5) jiný.....(6)

3. Kolikátým rokem studuješ ruský jazyk?

4. Které všechny cizí jazyky znáš na komunikativní úrovni?

vypiš:.....

6. Splňuje obor, který studuješ, tvá očekávání?

- ano (1) ne – uveď
důvod:.....(2)

7. Ohodnot' výuku ruské filologie na vaší univerzitě v těchto oblastech.

(1= absolutně spokojen, 2= spokojen, 3= je mi to jedno, 4= nespokojen, 5= nevyhovuje mi to)

- ___ konverzace (1) ___ nácvik psaného projevu (2) ___ odborné přednášky (3)
___ literatura (4) ___ ruské reálie (5) ___ práce s textem (6) ___ historie
(7) ___ gramatika (8) ___ rodilí mluvčí (9) ___ přednášky na aktuální téma (10)

8. Jaký z doposud studovaných předmětů si myslíš, že tě obohatil nejvíce a proč?

.....

9. Který z doposud studovaných předmětů ti přinesl nejméně a proč?

.....

10. Myslíš si, že akcent na některé předměty je zbytečný?

- ne (1) ano, uveď na které a
čím?.....(2)

11. Seřaď, co je pro tebe nejtěžší a nejlehčí v ruském jazyce. (1=nejtěžší, 5=nejlehčí)

___ konverzace ___ psaný projev ___ poslech ___ gramatika ___ čtení

12. Co bys změnil/a ve výuce ruské filologie na vaší univerzitě?

.....
13. Jak dlouho ti průměrně trvá připravit se na zkoušku?

14. Z čeho se připravuješ na zkoušku? (můžeš zaškrtnout více variant)

z poznámek z hodiny (1) z podkladů od učitele (2) z doporučené literatury od učitele (3) chodím na doučování (4) jiné:.....(5)

15. Chtěl/a bys někdy vycestovat v rámci výměnných pobytů do zahraničí na studijní pobyt nebo stáž?

ne (1) ještě jsem o tom nepřemýšlel/a (2)
 ano, ale bojím se jazykové bariéry (3)
 už jsem byl/a – doplň kde: (4)
 ano - doplň kam:.....(5)

16. Jaký máš názor na délku učitelských oborů?

souhlasím s pětiletým studiem zakončeným magisterským titulem (1)
 líbí se mi více rozdělení na 3 roky bakalářského a 2 roky magisterského studia (2)
 je mi to jedno (3) jiný názor:.....(4)

17. Plánuješ si najít uplatnění v oboru, který studuješ?

ano (1) uvidím, podle možností (2) ještě vůbec nevím (3) už mám práci, ve které po studiu zůstanu (4) ne, přemýšlím o něčem jiném:(5)

18. Pohlaví: muž (1) žena (2) **19. Věk:** **20. Národnost:**

21. Ročník: 1 2 3 4 5

22. Forma studia: prezenční (1) kombinované (2) nechci odpovědět (99)

23. Typ studia: bakalářský (1) magisterský (2) nechci odpovědět (99)

24. Obor studia:

Děkuji za odpovědi!

Obrovská Markéta,

email: obrovska.m@gmail.com

Univerzita Hradec Králové

Анкета для дипломной работы

Я изучаю русский язык в педагогических целях в Университете Градец Кралове. Эта анкета является анонимной, и я буду использовать её для моей дипломной работы, которая называется: „Универсальное сравнение обучения русской филологии в Университете Градец Кралове и Университете в Сегеду”.

1. В какой средней школе бы проходили обучение и сдавали выпускной экзамен? техникум (1) гимназия (2)

другое: (3) не хочу ответить (99)

2. Какой первый иностранный язык вы изучили в школе?

английский (1) немецкий (2) испанский (3) французский (4)

русский (5) другое: (6)

3. Сколько лет вы изучаете русский язык?

4. Сколькими иностранными языками вы владеете на разговорном уровне?Назовите их:

5. Почему вы изучаете русский язык?

.....

6. Соответствует выбранная специальность вашим ожиданиям?

да (1) нет, напиши причину:.....(2)

7. Оцените процесс обучения русской филологии в вашем университете в следующих областях. (1= полностью удовлетворён 2= частично удовлетворён 3= не имеет значения для меня 4= частично неудовлетворён 5= полностью не удовлетворён)

___ практика речи (1) ___ практика письма (2) ___ специальные лекции (3)

___ литература (4) ___ российские реалии (5) ___ работы с текстом (6)

___ история (7) ___ грамматика (8) ___ носители языка (9)

___ лекции по актуальным темам (10)

8. Какой из изучённых предметов оказался вам более полезным и почему?.....

9. Какой из изучённых предметов принёс вам минимум пользы, и почему?.....

10. Думаете, есть ли избыточное внимание к некоторым предметам?

нет (1), да (2), пожалуйста, укажите какие и почему:.....

11. Что для вас является наиболее сложным и простым в изучении русском языке. (1= самое трудное, 2= трудное, 3= стандартное, 4= простое, 5= самое простое)

___ практика речи ___ писание ___ послушивание ___ грамматика ___ чтение

12. Что бы вы хотели изменить в преподавании русской филологии в вашем университете?

.....

13. Сколько времени вам нужно, чтобы подготовиться к экзамену?.....

14. Что вы используете для подготовки к экзамену? (можете выбрать несколько вариантов)

- заметки из лекций (1) материалы от учителей (2) рекомендованную литературу от преподавателя (3) я посещаю дополнительные занятия (4)
- другие (5):.....

15. Вы когда-нибудь посещали другую страну по программе обмена для обучения либо стажировки?

- нет (1) я ещё не думал/а об этом (2)
- да, но я боюсь языкового барьера (3)
- я уже посещал/а – название страны:(4)
- да я хотел/а бы поехать - куда:.....(5)

16. Какое ваше мнение касательно продолжительности обучения будущих педагогов?

- я соглашусь с пятилетней программой обучения для получения степени магистра (1)
- мне больше нравится разделение программы на: три года для степени бакалавр, и 2 года для получения степени магистр (2)
- мне все равно (3) другое мнение:.....(4)

17. Планируете ли вы найти работу в области, которую вы изучаете?

- да планирую (1) я буду решать в соответствии с возможностями (2)
- я до сих пор незнаю (3)
- у меня уже есть работа, и я останусь там после окончания университета (4)
- нет, я найду что-то другое:(5)

18. Пол: мужской (1) женский (2)

19. Возраст: **20. Национальность:**

21. Год обучения: 1 2 3 4 5

22. Форма обучения: дневная (1) заочная (2) не хочу ответить (99)

23. Академическая степень: бакалавр (1) магистр (2) не хочу ответить (99)

24. Учебная специальность:

.....

Спасибо за ответы!

Obrovská Markéta, Email: obrovska.m@gmail.com, Univerzita Hradec Králové

Kérdőív BSc-s szakdolgozathoz

A Hradec Královéi Egyetemen tanulok orosztanárnak. Ez a kérdőív névtelen, és csak a szakdolgozatomhoz fogom felhasználni, melynek a címe: A Szegedi Tudományegyetemen és a Hradec Královéi Egyetemen folyó orosz oktatás sokoldalú összehasonlító elemzése.

1. Milyen típusú iskolában érettségizett? szakközépiskola (1) gimnázium (2) egyéb, éspedig: (3) nem válaszolok (99)

2. Mi az első idegennyelv, amit iskolában tanult? Angol (1) Német (2) Spanyol(3) Francia(4) Orosz (5) egyéb, éspedig: (6)

3. Hány éve tanul oroszul?

4. Hány idegen nyelvet beszél? Nyelvet

Nevezze meg őket:

5. Miért az orosz nyelvet választotta az egyetemi tanulmányaihoz?

Fejtse ki pár mondatban:

.....

6. Az orosz nyelvoktatás az egyetemen, kielégíti az elvárásait?

igen (1) nem,

mert:.....(2)

7. Osztyályozza 1-5-ig, mennyire van megelégedve az alábbiakkal a képzésében. (1= teljesen elégedett vagyok, 5= egyáltalán nem vagyok elégedett)

___ beszédgyakorlat (1) ___ írásgyakorlat (2) ___ szakirányos előadások (3) ___ orosz irodalom (4) ___ orosz országismeret (5) ___ szövegértés (6) ___ történelem (7) ___ nyelvtan (8) ___ orosz anyanyelvű tanárok előadásai (9) ___ előadások az aktuális témákról (újfajta oktatási szisztéma, új ötletek, stb...) (10)

8. Az eddigi tantárgyai közül melyik volt az, amely a leghasznosabb volt az Ön számára?

.....

9. Az eddigi tantárgyai közül melyik volt az, amely a legkevésbé volt hasznos az Ön számára?

.....

10. Van olyan tantárgy, ami Ön szerint felesleges a képzés során?

Nincs (1), igen (2),

éspedig:.....

11. Osztyályozza 1-5 ig, hogy mennyire könnyű, illetve nehéz Önnek az orosz nyelvben. (1 a legnehezebb, 5 a legkönnyebb)

___ beszéd ___ írás ___ szövegértés ___ nyelvtan ___ olvasás

12. Ha tehetné, mit változtatna meg a képzésében?

.....

13. Átlagosan mennyi időt készül egy vizsgára?

.....

14. Mit használ a vizsgára való felkészülés során? (többet is bejelölhet)

- órai jegyzet (1) kiadott anyagok (2) ajánlott irodalom (3)
 magántanárhoz járok (4) egyéb (5):

15. Hajlandó lenne cserediák programban résztvenni külföldön?

- nem (1) nem gondolkoztam még rajta (2)
 igen, de félek a nyelvi nehézségektől (3)
 már voltam – itt: (4)
 igen, jelentkezni fogok - ide:.....(5)

16. Mi a véleménye arról, hogy milyen hosszú ideig kell tanulnia valakinek, hogy orosz tanár legyen?

- Egyetérték azzal, hogy 5 évet kelljen tanulni, osztatlan képzés keretein belül (1)
 Egyetérték azzal, hogy jobb lenne 3+2 évig tanulni, külön az alapképzést, és külön a mesterképzést (2)
 Nem érdekel (3)
 más véleményem
van:.....(4)

17. Azon a szakterületen szeretne elhelyezkedni, amit tanul?

- igen (1) megvizsgálom a többi lehetőséget, és azután fogok dönteni (2)
 nem tudom (3)
 már van munkám, és a tanulmányaim után is ott fogok dolgozni (4)
 nem, valami mást szeretnék csinálni:.....(5)

18. Neme: férfi (1) nő (2)

19. Kora: **20. Állampolgárság:**

21. Évfolyam: 1 2 3 4 5

22. Tagozat: nappali (1) levelező (2) nem válaszolok (99)

23. Képzés: alapképzés (1) mesterképzés (2) nem válaszolok (99)

24. A szak neve, amelyen tanul:

.....

Köszönöm a válaszadását!

Obrovská Markéta

Email: obrovska.m@gmail.com

Univerzita Hradec Králové